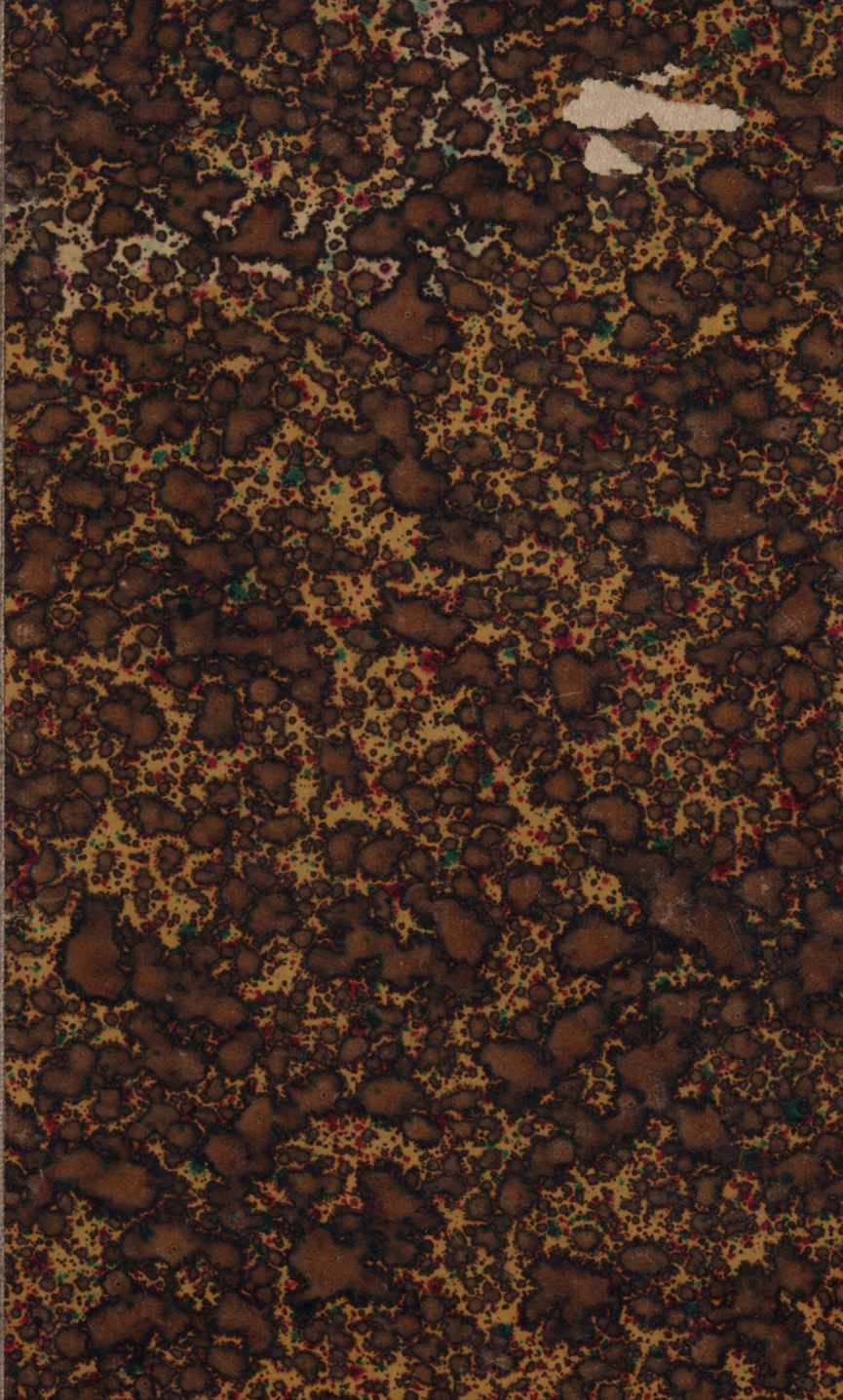

64

V7 183899

X 002238062

Biblioteka Gl. AWF w Krakowie

1800053577

Inż. W. HAUSZYLD

Handwritten notes in red ink:
1. 12
1. 12
2. 12

PORADNICTWO

W ZAKRESIE WYBORU ZAWODU

na podstawie doświadczeń, psychologii
i fizjologii pracy.

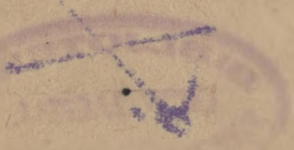
WARSZAWA 1926 r.

NAKŁADEM MINISTERSTWA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ.

622

ZAKŁADY GRAFICZNE
ARs
WARSZAWA, SIENNA 33.

O potrzebie zorganizowania w Polsce porady zawodowej.

Nie wszyscy rodzice i opiekunowie zdają sobie dokładnie sprawę, jak wielką ponoszą odpowiedzialność wobec młodzieży, doradzając jej obranie sobie tego czy innego zawodu. Pomyślność całego życia i poczucie zadowolenia zależą w znacznym stopniu od tego, czy dany człowiek znajduje upodobanie w wykonywaniu pracy, oraz czy jego psychiczne i fizyczne właściwości odpowiadają wymogom obranego zajęcia, w przeciwnym bowiem razie praca staje się dokuczliwym obowiązkiem, często wielce szkodliwym dla zdrowia.

Jeszcze zaś mniej osób zastanawia się nad tem, że każda poszczególna decyzja co do wyboru zawodu przez jednostkę stanowi część pewnego ogólnego zjawiska, posiadającego wielkie społeczne i gospodarcze znaczenie. Chłopiec czy dziewczyna w chwili wyboru zawodu kierują się wyłącznie osobistymi pobudkami (swoimi lub swych rodziców, względnie opiekunów), nie przypuszczając, aby dokonywany przez nich wybór mógł kogośkolwiek więcej interesować. Tymczasem właśnie okoliczność, że w danym okresie czasu pewna liczba młodocianych na terenie całego kraju, poświęciła się temu a nie innemu zawodowi, wywiera bezwątpienia pomyślny lub ujemny wpływ na rozwój życia gospodarczego, gdyż może nieraz przysporzyć krajowi zdolnych i zadowolonych z losu pracowników, lecz może również przyczynić się do powiększenia liczby malkontentów lub nawet nieszczęśliwców, nie mających sposobności do pracy w swym zawodzie.

Nie trudno zatem jest dopatrzeć się w racjonalnym wyborze zawodu wielostronnego problemu, nie tyl-

ko dotyczącego subtelnych stron indywidualnego życia ludzkiego, lecz wkraczającego zarazem w głąb stosunków socjalnych i gospodarczych w najszerszym tych słów znaczeniu, *p r o b l e m a t u*, który stał się przedmiotem długoletnich studjów i praktycznych usiłowań specjalistów, uzyskując miano *p o r a d y z a w o d o w e j* (*Berufsberatung, orientation professionnelle*).

Nazwa sama wskazuje, że istota całego zagadnienia polega na tem, aby młodzieży, pragnącej się poświęcić pracy zawodowej, dać możność korzystania z porad osób, które potrafią ocenić kwalifikacje młodocianych oraz znają szanse zatrudnienia i warunki zarobkowania w różnych dziedzinach pracy, mogą więc kierować młodzież do właściwych zajęć zawodowych. Z drugiej znowuż strony chodzi o to, aby młodzież miała zaufanie do instytucji, uprawiających poradę zawodową oraz, aby przed przystąpieniem do szkolenia się w jakimkolwiek zawodzie zmuszoną była korzystać z poradni zawodowych.

M. E. Gathier w pracy swej o poradzie zawodowej wyowiada następujący pogląd:

„Racjonalna porada zawodowa stanie się potężnym czynnikiem pokoju społecznego. Udzielanie porad młodzieży przy wyborze zawodu, zmniejsza bezspornie liczbę ludzi zgorzkniałych i zrewoltowanych, po większej części rekrutujących się z pośród osób, które uważają, że są zawodowcami lub przeznaczonymi do wyższych zajęć, a które skutkiem różnych okoliczności zostały strącone do rzesz niewykwalifikowanych robotników, nie tracąc jednakże iluzji co do swych umiejętności i talentów”.

Porada zawodowa, stanowiąca już obecnie poważny dział wiedzy socjalnej, z istoty swej jest ściśle związana z praktyczną działalnością w jej dziedzinie i rozwój swój uzależnia od metod technicznych i organizacyjnych, stosowanych w akcji udzielania porad młodzieży. Ponieważ wydawnictwo niniejsze ma spełniać zadanie praktycznego podręcznika dla osób, zajmujących się poradą zawodową, zwrócimy więc specjalną uwagę na stronę organizacyjną odnośnej akcji na Zachodzie, a następnie, przechodząc do stosunków polskich, postaramy się zobrazować potrzeby i widoki pracy organizacyjnej w danym zakresie na naszym terenie.

W Niemczech kwestją porady zawodowej zajmowano się oddawna i szereg instytucji ubiegało się o lepsze, celem rozwinięcia i udoskonalenia metod odnośnej akcji. Szkoły, cechy, izby rzemieślnicze i handlowe, stowarzyszenia opieki nad młodzieżą, biura pośrednictwa pracy etc. starały się na własną rękę problemat ten praktycznie rozwiązać. Różnorodność inicjatywy i mnogość poczynań spopularyzowały wprawdzie wybitnie poradę zawodową, jednakże praktyczne przeprowadzenie akcji wielce skomplikowały, gdyż wszystkie te samorzutne usiłowania nie były należycie ze sobą powiązane. Rozpoczął się tedy okres badań krytycznych, udowodniających, że żadna z wyżej wymienionych instytucji nie jest w stanie sprostać zadaniu, o ile będzie działała bez należytego kontaktu z innymi instytucjami. A więc przedewszystkiem wytknięto braki organizacji porady zawodowej, prowadzonej wyłącznie przez szkoły. Między innymi znawca przedmiotu Dr. Bernhardt tak się w tej materji wyraża:

„Szkoła wychowuje młodzież i czuwa nad nią przez szereg lat, zna zdolności młodzieży i istotny jej charakter. Zdawaćby się zatem mogło, że szkoła może młodzieży okazać największą pomoc, gdy chodzi o uczynienie tego pełnego znaczenia kroku, jaki jest wybór zawodu, zwłaszcza, że szkoły cieszą się wśród rodziców i młodzieży w znacznym stopniu zaufaniem i powagą. Pomimo to jednak szkoła nie może uprawiać samodzielnie porady zawodowej, gdyż z reguły nauczyciele, którzy podejmują się tego zadania, nie posiadają potrzebnych wiadomości z dziedziny życia gospodarczego i praktyki zawodowej i z tego powodu nie mogą sprostać wymogom, stawianym treściwej poradzce zawodowej. Przeciętnemu nauczycielowi siłą rzeczy brakuje niezbędnego kontaktu z rynkiem pracy, który podlega codziennym wahanom i którego stałej obserwacji nie może się wyrzekać osoba, udzielająca informacji zgłaszającej się młodzieży. Nie mówiąc już o tem, że w większych miastach porad zawodowych muszą udzielać specjaliści, poświęcający tym czynnościom cały czas i traktując je jako swoje zarobkowe zajęcie, nauczyciele wogóle zbyt są obciążeni innymi pracami, aby mogli podjąć się wykonywania nowych zadań, dotyczących omawianego zakresu. Ponadto porada zawodowa wówczas tylko może dać dobre rezultaty, gdy młodzieży, o ile chodzi o szkoły elementarne, są jedno-

częście wskazywane właściwe miejsca szkolenia, czego szkoła z powodu braku technicznego aparatu uczynić nie może”.

Również do niezbyt dodatnich wniosków doprowadziła krytyka akcji porady zawodowej uprawianej przez instytucje rzemieślnicze (cechy, izby rzemieślnicze ect.). Wprawdzie instytucje te uważają siebie za specjalnie powołane do ujęcia w swe ręce porady zawodowej, zaś pracodawcy w poszczególnych rzemiosłach są nader zainteresowani w tem, aby z pośród dorastającego pokolenia uzyskać dobrych terminatorów, gdyż nierzadko daje się odczuwać ich brak w różnych zawodach — niemniej jednak instytucje rzemieślnicze siłą rzeczy muszą jednostronnie traktować poradę zawodową. Przedewszystkiem wytkniętą została niecelowość uprawiania porady zawodowej przez poszczególne cechy z osobna, dzięki czemu t. zw. „modne zawody“ mają zbyt wielki napływ kandydatów, gdy tymczasem pozostałe mogą odczuwać brak terminatorów. Z drugiej zaś strony młodociany, który nie został przyjęty do obranego rzemiosła, nie mając ogólnie zawodowej porady, często się zniechęca do terminatorstwa i z niego wogóle rezygnuje. Biura porady, obejmujące wszystkie zawody, są w stanie właściwie wykorzystać zarówno pod względem fizycznym jak i psychicznym cały materiał, jaki przedstawia młodzież, dojrzała do szkolenia, przeciwnie poradnie przy poszczególnych cechach muszą poprzestawać na tych zgłoszeniach, które przypadkowo następują. Bez porównania racjonalniejszy jest system urządzenia biur porady zawodowej przy izbach rzemieślniczych, lecz i te mają zasadnicze braki, mianowicie nie obejmują zawodów handlowych, którym się jednak poświęca dużo odsetek młodzieży, a co ważniejsze nie posiadają należytego kontaktu ze szkołami, dostarczającemi rok rocznie nowych aspirantów do terminatorstwa.

Podobne badania przeprowadzili teoretycy porady zawodowej w stosunku do instytucji opiekuńczych nad młodzieżą, biur pośrednictwa pracy etc. i wreszcie przyszli do ostatecznego przekonania, że problem porady zawodowej może być pomyślnie rozwiązany tylko przez specjalnie w tym celu powołaną organizację. łączącą w odnośnych usiłowaniach wszystkie czynniki zainteresowane. Na tem polu muszą wspólnie działać szkoły, rzemiosła, handel, przemysł, stowarzyszenia opiekuńcze, biura po-

średnictwa pracy oraz odpowiednie władze państwowe. Najpraktyczniejszą formą owego organizacyjnego współdziałania okazały się tworzone z powyższych czynników komitety, które czuwają nad skoordynowaniem czynności i układają ogólny plan akcji. Ramy organizacji winny być tak szerokie, aby każdy z czynników czuł się dostatecznie samodzielny przy wykonywaniu czynności, nie wyłamując się zresztą w niczem z ogólnie zaaprobowanego planu. A więc szkoły mają za zadanie uświadomienie młodzieży co do ważności faktu porady zawodowej, zebranie o niej przedwstępnych informacji za pomocą kwestjonariuszy oraz spowodowanie, aby możliwie największy zastęp młodzieży chciał korzystać z porady zawodowej. Przedstawiciele rzemiosł, handlu i przemysłu winni informować o stosunkach, panujących w poszczególnych zawodach, zgłaszać zbiorowo wolne miejsca dla terminatorów oraz fachowo oceniać warunki, w jakich się ma odbywać szkolenie. Biura pośrednictwa pracy, posiadając odpowiedni aparat, z łatwością mogą przejąć wszystkie techniczne czynności związane z rejestrowaniem kandydatów, wolnych miejsc i dokonywanych zapośredniczeń młodocianych. Wreszcie instytucje, opiekujące się młodzieżą, oddają wielką przysługę, niosąc w okresie szkolenia materjalną i moralną pomoc terminatorom.

Przeprowadzenie powyższych krytycznych badań wywarło decydujący wpływ na działalność w zakresie porady zawodowej niemieckich instytucji społecznych i samorządowych, które, uznawszy potrzebę koncentracji usiłowań, poczęły powoływać do życia komitety, reprezentujące wszystkie czynniki zainteresowane. Komitetom tym podlegały biura centralnych poradni zawodowych, umieszczone przy jédnej z wymienionych instytucji i utrzymujące stały kontakt z pozostałymi instytucjami, należącymi do Komitetu. W ten sposób powstały centralne poradnie zawodowe w Berlinie przy związku pruskich biur pośrednictwa pracy, w Norymberdze przy miejskiem biurze pośrednictwa, w Hamburgu w charakterze samodzielnej organizacji, do której należą władze, związki zawodowe, cechy, nauczyciele, organizacje opieki nad młodzieżą etc.

Zrealizowanie koncepcji Komitetów i centralnych biur porady zawodowej było wielkim postępem w tej dziedzinie i bez-

sprzeczną zasługą żywej inicjatywy społecznej, jednakże szybki rozwój działalności tych nowokreowanych instytucji odsłaniał jednocześnie pewne ich niedomagania, które głównie wpływały z ich charakteru nieoficjalnego, z braku przepisów prawa publicznego, regulującego zasady ich organizacji i metody działania. Mając na celu ujednostajnienie typu i działalności poradni zawodowych rząd pruski wydał w dniu 18 marca 1919 r. rozporządzenie w przedmiocie porady zawodowej, na mocy którego powołane zostały do życia urzędy porady zawodowej (Berufsammt), działające na terenie poszczególnych powiatów i mające za zadanie udzielać porad zarówno pragnącym przystąpić do pracy zawodowej lub zawód swój zmienić, jako też prawnym zastępcom młodocianych. Urzędy te obowiązane są dążyć do przeprowadzania takiej repartycji sił roboczych, któraby odpowiadała sytuacji gospodarczej kraju oraz do celowego wykorzystania wszystkich istniejących możliwości w zakresie szkolenia zawodowego, ponadto urzędy działać winny w tym kierunku, aby przy wyborze zawodu uwzględniane były fizyczne i duchowe właściwości, upodobania, skłonności oraz sytuacja materialna osób, zgłaszających się o poradę. Statut urzędu uchwała gmina miejska lub powiatowy związek komunalny. Urząd porady zawodowej winien działać w stałej łączności z urzędem pośrednictwa pracy z zachowaniem jednakże należyj mu samodzielności. Przy urzędzie istnieje Komisja doradcza, w skład której wchodzi przedstawiciele rzemiosła, handlu, przemysłu, rolnictwa, władz państwowych i miejskich, szkół, świata lekarskiego i stowarzyszeń opieki nad młodzieżą. Szkoły obowiązane są wszelkimi siłami popierać działalność urzędów porady zawodowej, oraz przeprowadzać wypełnianie specjalnych kwestionariuszy. W charakterze nadzorujących urzędów drugiej instancji utworzone zostały prowincjonalne urzędy porady zawodowej. Koszty utrzymania powyższych organów ponoszą odnośnie samorzady, o ile nie są pokryte przez koła pracodawców, zainteresowanych w działalności urzędów.

Działalność niemieckich poradni zawodowych w ciągu roku może być przedstawiona schematycznie w sposób następujący:

Początek listopada: 1. Poradnia zapytuje kierowników szkół o liczbę młodzieży, mającej ukończyć szkołę.

Połowa listopada: 2. Poradnia przesyła kierownikom szkół potrzebną liczbę kart rejestracyjnych.

3. Nauczyciele wyjaśniają uczniom znaczenie umiejętności zawodowych, zalecają korzystanie z poradni zawodowych oraz czuwają nad wypełnieniem kart rejestracyjnych, poczem te ostatnie są odsyłane do poradni.

4. Poradnia zawodowa zapytuje pracodawców za pomocą rozsyłanych formularzy w sprawie zapotrzebowań na terminatorów. W akcji tej pośredniczą starsi cechów.

Koniec listopada: 5. Poradnia zawodowa organizuje dla rodziców i pracodawców wieczór dyskusyjny, zapoczątkowany przez odczyt o znaczeniu wyboru zawodu i oddziaływaniu poradni. W ciągu wieczoru odbywa się wymiana zdań między rodzicami a pracodawcami co do warunków i konjunktur pracy w poszczególnych zawodach.

Okres pomiędzy listopadem a marcem: 6. Stosownie do potrzeby odbywa się udzielanie indywidualnych porad młodzieży w obecności rodziców oraz wskazywanie wolnych miejsc dla terminatorów.

7. W razie przyjęcia kandydata do terminu poradnia zawodowa ujmuje go w swą ewidencję i czuwa nad przebiegiem szkolenia.

Oczywiście, że niezależnie od powyższych planowych czynności poradnie zawodowe załatwiają w ciągu całego roku zgłoszenia osób, które zwracają się o poradę bezpośrednio: Stosunki niemieckie zostały omówione tutaj w nieco obszerniejszy sposób ze względu na istnienie bogatej literatury, traktującej ze specjalną starannością organizację porady zawodowej, oraz po-

nieważ podane wyżej rozporządzenie pruskie jest wyrazem najbardziej konsekwentnie pomyślanej koncepcji organizacyjnej, która uznaje, że porada zawodowa winna stanowić odrębną gałąź administracji państwowej i samorządowej i posiadać wyposażone dużą samodzielnością swe własne publiczne urzędy.

Wcześniej niż Niemcy zajęła się Anglja prawem uregulowaniem sprawy porady zawodowej, przyczem punktem wyjścia było uchwalenie odnośnej ustawy z 1902 roku. Na podstawie ustawy o biurach pośrednictwa pracy, zostały wydane specjalne przepisy o rejestracji młodocianych przez biura pośrednictwa pracy w Anglii i Walji. Zarządzenia te wskazują, że w Anglii stwierdzono ścisłą łączność pomiędzy poradą zawodową a pośrednictwem pracy dla młodocianych. Przepisy przewidują tworzenie Komitetów doradczych dla młodocianych, w skład których wchodzi osoby, posiadające doświadczenie lub wiadomości w dziedzinie wychowania oraz ogólnych warunków rozwoju młodzieży, oraz przedstawiciele pracodawców i pracowników. Urzędnicy biur pośrednictwa pracy, jak inspektorowie szkolni winni asystować na posiedzeniach Komitetów doradczych. Zadaniem Komitetu doradczego jest służyć radą zarządowi biura pośrednictwa pracy w kwestjach, dotyczących młodocianych, oraz przedsiębrać kroki w celu udzielenia chłopcom i dziewczętom a również ich rodzicom, porad i poparcia w sprawach wyboru zawodu. Ponadto przepisy przewidują układanie przez władze szkolne w porozumieniu z władzami przemysłowymi i biurami pośrednictwa pracy specjalnych programów, mających na celu zgodne działanie tych władz w zakresie udzielania chłopcom i dziewczętom wiadomości i pomocy w sprawie wyboru zawodu.

Francja zainteresowała się zagadnieniem porady zawodowej znacznie później, dopiero w roku 1920 będąc zmuszoną koniecznością niezwłocznego zapobieżenia brakom ilościowym i jakościowym robotników wykwalifikowanych, wywołanym przez straty wojenne. Ministerstwo Pracy poleciło wówczas okręgowym biuram pośrednictwa pracy przystąpić do udzielania porad zawodowych młodzieży przed opuszczeniem szkół. Akcję tę wprowadzono w 20 miastach, pozatem w 5 miastach istnieją specjalne gabinety, w których się dokonywują doświadczenia psychologiczne w odnośnym zakresie. Ministerstwo Oświece-

nia poleciło inspektorom szkół, aby wezwali cały personel szkolny do dopomagania biurom pośrednictwa pracy w zbieraniu ankiet wśród młodzieży w sprawie wyboru przez nią zawodu, zwłaszcza co do dzieci, których nie udało się umieścić w żadnym z zakładów szkolących.

W miarę rozwoju akcji porady zawodowej i jej popularności wśród społeczeństwa francuskiego dawała się coraz silniej odczuwać potrzeba unormowania strony organizacyjnej tego zagadnienia. Na skutek zainteresowania się niem opinii publicznej i sfer parlamentarnych rząd francuski przystąpił do prac ustawodawczych w tej dziedzinie, rezultatem których było wydanie dekretu z dn. 26 września 1922 r. w sprawie porady zawodowej. Art. 1 dekretu zawiera definicję porady zawodowej, jako „całości kształtu czynności, które poprzedzają umieszczanie chłopców i dziewcząt w handlu i przemyśle oraz które mają na celu stwierdzenie ich uzdolnień fizycznych, moralnych i intelektualnych”. Studja i badania naukowe w zakresie porady zawodowej zostały powierzone profesorowi katedry technicznej organizacji pracy w narodowym konserwatorjum sztuk i rzemiosł. Dekret przewiduje tworzenie biur porady zawodowej przy finansowym współudziale podsekretarjatu stanu wykształcenia zawodowego celem umożliwienia publicznym urządóm pośrednictwa pracy racjonalnego umieszczania młodocianych. Biura te pozostają pod zarządem lokalnych komisji zawodowych oraz stałych komisji departamentalnych komitetu wykształcenia zawodowego, mogą zaś być tworzone przez publiczne urzędy pośrednictwa pracy bądź stowarzyszenia pod warunkiem przestrzegania obowiązujących przepisów, normujących ich organizację i działalność.

Przechodząc do naszych stosunków, postaramy się zobrazować sytuację na rynku pracy w Polsce pod względem nasyceńia go siłami wykwalifikowanymi. Przedewszystkiem znamienne są notowane przez państwowe urzędy pośrednictwa pracy liczby poszukujących pracy, wśród których robotnicy niewykwalifikowani stanowią aż przeszło 50 proc. Począwszy od 1920 r. pomiędzy bezrobotnymi poczynają przeważać robotnicy niewykwalifikowani, zwłaszcza po demobilizacji armii polskiej, która rzuciła na rynek pracy paraset tysięcy młodzieży nie wy-

szkolonej w żadnym zawodzie i skutkiem tego nie mogącej znaleźć pracy zorobkowej. Równoległe z tem zjawiskiem daje się odczuwać coraz większy brak robotników wykwalifikowanych, spowodowany niedostatecznym dopływem do warsztatów młodzieży w celu szkolenia się zawodowego. Znikoma liczba szkół zawodowych w żadnym razie nie może zaspokoić potrzeb gospodarczych kraju, udostępnia bowiem naukę tylko nielicznej rzeszy młodzieży. Olbrzymiej jej większości pozostaje zatem jedyna droga — pójścia do terminu lecz i terminatorstwo okazuje się niełatwym do przebycia okresem szkolenia, wobec drożyzny utrzymania, bardzo niskich płac dla terminatorów i łatwości dorywczych zarobków. Wojna światowa odbiła się w najłatalniejszy sposób na zapisywaniu się młodzieży do terminu, sprowadzając do minimum liczbę kandydatów. Według ankiety zebranej przez M-stwo Pracy i Opieki Społecznej wśród organizacji rzemieślniczych w okresie czasu od 1914 do 1917 r. liczba zapisanych do terminu spadła z 3.230 do 440 osób, zaś liczba zwolonych czeladników z 1.283 do 317 osób. Rok 1919 daje pewną poprawę, lecz daleką do powrotu do normalnych stosunków. W latach następnych liczba terminatorów oczywiście wzrosła, a jednakże nie zasila jeszcze w dostatecznej mierze warsztatów pracy, zwłaszcza skoro się zważy, że napływ młodzieży jest zupełnie przypadkowy, i że nie istnieje żaden plan ogólny racjonalnego wykorzystania sił młodzieży i repartycji jej pomiędzy poszczególnymi zawodami. Borykamy się więc z dwoma klęskami: społeczno- gospodarczemi: z jednej strony mamy bezrobocie, ograniczające przede wszystkim robotników niewykwalifikowanych i powiększane przez ciągle dorastającą młodzież, z drugiej zaś cierpimy na brak robotników-specjalistów do tego stopnia, że zaczynamy już sprowadzać ich z zagranicy. Tymczasem obydwie te klęski dałyby się znacznie złagodzić przez ułatwienie młodzieży szkolenia zawodowego oraz przez zorganizowanie racjonalnej porady zawodowej. Bardzo trafnie ocenia sytuację w tym względzie lwowska izba przemysłowo-handlowa, która przy omawianiu sprawy bezrobocia, w następujący sposób sformułowała swój pogląd na szkolenie zawodowe młodzieży.

„Sprawa bezrobocia ma większe znaczenie, o ile związa-

na jest ze sprawą zawodowego wykszolenia, kwalifikacją zawodową robotnika. Jako następstwo wojny można niestety wszędzie zauważać upadek należytego przygotowania zawodowego. Młodzież pcha się na wyższe stanowiska, nie mając ku temu żadnych kwalifikacji. Przemysł i handel nie mogą znaleźć należyście wykszolonych pracowników, a mają za to zgłoszenia liczne niewykwalifikowanych robotników. Rękodzieło jest coraz więcej zapchane elementami nieposiadającymi należytego wykszolenia, skutkiem czego produkcja rękodzielnicza cierpi nadzwyczajnie pod względem jakości. W ten sposób szerzy się atmosfera demoralizująca, zarobek wydaje się być każdemu prędko i łatwy bez pracy i nauki fachowej. Produkcja jest coraz droższa a jakość i sprawność roboty i produkcji coraz gorsza. Nie jedno z przedsiębiorstw mogłoby udoskonalać swą produkcję, lecz niema wykszolonych rzemieślników, a musi zatrudniać robotnika niewykwalifikowanego, który jakościowo daje wynik pracy bardzo marny. Bezrobocie jak się powszechnie narzeka, zwiększa się, ale nie ostatnim i nie drobnym powodem są wyżej opisane stosunki w dziedzinie fachowego wykszolenia. Za małe czynimy starania, za nadto lekceważymy znaczenie nauki i wiedzy. Zamiast więc leczyć bezrobocie sposobem jak można określić — tylko mechanicznym, trzeba sięgnąć do głębi problemu, a jednym z objawów jest brak robotnika ukwalifikowanego, a nadmiar nieukwalifikowanego, zanik i upadek wykszolenia zawodowego. To zło trzeba się starać rychło i stopniowo usunąć, a wówczas i stosunki bezrobocia będą się u nas przedstawiać całkiem inaczej".

Sytuacja powyżej scharakteryzowana jest o tyle jeszcze trudniejszą do opanowania, że nikt nie potrafi określić, jakie są rzeczywiste zapotrzebowania na terminatorów lub wogóle mówiąc na szkolącą się młodzież w poszczególnych zawodach i w różnych okręgach gospodarczych państwa, ilu jest chętnych kandydatów do szkolenia, oraz ilu ich byłoby wówczas, gdyby szkolenie było bardziej dostępnem i popularnem, jakie środki należałoby przedsięwziąć celem ułatwienia obu stronom akcji szkolenia zawodowego etc. Na te pytania można jedynie odpowiedzieć w kraju, który posiada racjonalną organizację porady zawodowej, ona bowiem, skupiając w sobie wszystkie czynniki

zainteresowane, zajęłaby się zbadaniem fizycznych i psychicznych wartości młodego pokolenia, następnie stwierdziłaby w poszczególnych gałęziach gospodarstwa narodowego zapotrzebowania na młode siły robocze z uwzględnieniem stopnia i rodzaju ich kwalifikacji, wreszcie byłaby prawdziwą kierowniczką rzesz młodocianych w ich usiłowaniach zdobycia umiejętności zawodowych, mając na uwadze, jako cel ostateczny swej działalności zgodnie z definicją francuską „najwłaściwszy podział ludzi według ich wartości pomiędzy różnymi rodzajami pracy”.

Sceptycy mogliby zauważyć, że porada zawodowa nie da nam niezbędnego szkolnictwa zawodowego i że w tym właśnie kierunku winna być przedewszystkiem podjęta inicjatywa społeczna, gdyż najsamprzód trzeba pomyśleć o zakładach szkolenia a dopiero później segregować młodzież według kwalifikacji przed zaleceniem jej tej czy innej szkoły zawodowej. W twierdzeniu powyższem byłoby wiele słuszności, gdyby szkolnictwo zawodowe nie wymagało kosztownych inwestycji i dało się zorganizować w krótkim przeciągu czasu. Dziesiątki lat będą jednak upływały, zanim Polska posiędzie liczbę szkół zawodowych, odpowiadającą jej potrzebom gospodarczym, gdy tymczasem zapoczątkowanie racjonalnego szkolenia zawodowego młodzieży nie może być już dłużej odkładane i może nastąpić przez zastosowanie wszelkich innych będących w dyspozycji społeczeństwa polskiego metod działania. Nawet w krajach, posiadających rozwinięte szkolnictwo zawodowe, olbrzymia część młodzieży nabiera umiejętności fachowych, praktykując w rzemieślniczych i przemysłowych warsztatach pracy, w Polsce zatem system ten z tem większą gorliwością rozwinać, udogodnić i upowszechnić należy. A do spełnienia tego zadania są jedynie powołane poradnie zawodowe, stanowiące placówki, na których czynniki państwowe i społeczne zapoznają się z całokształtem zagadnienia — zarówno z potrzebami młodego pokolenia, jak też z wymogami życia gospodarczego — i mając na względzie obustronne interesy, zdołają zapomocą planowego zorganizowania i ułatwiania praktyki zawodowej zachęcić młodzież do pracy zawodowej.

Kontakt nawiązany na gruncie poradni zawodowych pomiędzy przedstawicielami rzemieślników, przemysłowców

i kupców, władz szkolnych, państwowych urzędów pośrednictwa pracy, organizacji opiekujących się młodzieżą etc. znakomicie się przyczyni do stwierdzenia wspólności wielu celów i potrzeby zgodnego działania, zaś dalsza współpraca wymienionych czynników wysunie na światło dzienne szereg konkretnych i aktualnych kwestji, które, pozostając w nieświadomości społeczeństwa, dojrzewałyby nader powoli, a poddane wielostronnym rozważaniom mogą się doczekać prędkiej i pomyślnej realizacji. Nie ulega kwestji, że skutkiem działalności poradni zawodowych nastąpi proces przyspieszania rozwoju wypadków w dziedzinie kształcenia zawodowego młodzieży, i z tego punktu rzecz rozpatrując, nie trudno jest przyjść do przekonania, że zorganizowanie porady zawodowej wpłynie na bardziej intensywne rozszerzenie sieci szkół zawodowych.

Z kolei należy odpowiedzieć na pytanie, co w Polsce zrobiono dotąd w dziedzinie porady zawodowej, poczem dopiero będziemy mogli osądzić, jakie czynności organizacyjne winny być jeszcze podjęte.

Przed wojną utworzono w Poznaniu poradnię zawodową przy miejskiem biurze pośrednictwa pracy, lecz instytucja ta pozostała całkowicie w rękach niemieckich i popularnością wśród ludności polskiej się nie cieszyła. Po zdobyciu niepodległości poradnia była przejęta przez poznański państwowy urząd pośrednictwa pracy, i dostosowaną do nowych warunków działalności.

Przed ukończeniem każdego roku szkolnego państwowy urząd pośrednictwa pracy wysyła odezwy do szkół w celu poinformowania uczniów, opuszczających szkołę o ważności pracy zawodowej i gotowości urzędu do umieszczenia na wolnych miejscach w poszczególnych rzemiosłach. Informacje co do zapotrzebowań na terminatorów w poszczególnych zawodach, otrzymuje urząd od cechów i na podstawie tych informacji udziela porady zgłaszającym się interesantom. Celem ożywienia akcji pośrednictwa pracy dla młodocianych państwowy urząd pośrednictwa pracy dąży do nawiązania jaknajściślejszego kontaktu z izbą rzemieślniczą.

W roku 1916 powstaje w Warszawie towarzystwo pod nazwą: Patronat nad polską młodzieżą rzemieślniczą i przemysłową.

wą", który według statutu ma na celu udzielanie pomocy młodzieży pod względem moralnym, umysłowym, materialnym i towarzyskim. Jednym z pierwszych działań towarzystwa było zorganizowanie Wydziału Porad (komisji męskiej), mającego na celu udzielanie wskazówek i rad w sprawach wyboru zawodu rzemieślniczego i przemysłowego. Dla jednolitości pracy w początkach organizatorzy postanowili zająć się jedynie kierowaniem młodzieży do poszczególnych gałęzi rzemiosł oraz roztoczeniem opieki nad polecanymi, zarówno pod względem systemu ich kształcenia, jako też postępów w nauce zawodowej. Przygotowano formularze, dające po wypełnieniu charakterystykę kandydata co do początkowego uzdolnienia, osobistych przymiotów i opinii osób trzecich, obraz działalności w stosunku do kandydata Wydziału Porad oraz roztoczonej opieki podczas trwania nauki zawodowej. Po upływie dwóch miesięcy uzyskano współpracę kilku osób, które zajęły się zbieraniem opinii o kandydatach, oraz lekarza, uskuteuczającego badania lekarskie celem udzielania trafniejszych porad przy wyborze zawodu. Jednocześnie Wydział Porad rozpoczął akcję reklamowo-agitacyjną, ażeby zwiększyć napływ zapotrzebowań na terminatorów ze strony pracodawców.

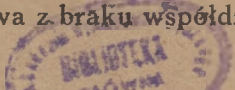
Zwrócono również uwagę na konieczność poprawy stosunków, istniejących w terminatorstwie, ułożono więc wzór umowy przy przyjmowaniu młodzieży do rzemiosł, zgrupowano programy szkół zawodowych oraz opracowano ankietę o charakterze ucznia praktykanta, rozesłaną rozmaitym kołom zawodowym. Na skutek swych starań Wydział Porad uzyskał pewną liczbę bezpłatnych miejsc w szkołach zawodowych dla wybitnie zdolnych swych uczniów, ponadto zainicjował utworzenie ogniska rzemieślniczego dla terminatorów celem umożliwienia nauki rzemiosła jednostkom pozostającym bez opieki i pomocy rodzicielskiej. W zakresie opieki Wydział Porad ułatwiał swym wychowankom korzystanie z bezpłatnych obiadów oraz udzielał im zapomogi. Z dużą troskliwością traktowano sprawę wyposażenia gabinetu dla badania kandydatów specjalnymi przyrządami i instrumentami, za pomocą których są określane wrodzone zdolności i właściwości organiczne chłopców, a więc pojemność płuc, siłę i wytrzymałość kończyn, subtelność dotyku, zalety

wzroku i słuchu, dobroć różnych rodzajów pamięci, szybkość reakcji etc. Przyrządy te zgromadzone zostały w poważnej ilości, pozwalają zastosować przy udzielaniu porad metody naukowe i oddając duże usługi przy ocenianiu uzdolnień młodzieży coraz liczniej zgłaszającej się o poradę.

Przy związku młodzieży rękodzielniczej i przemysłowej w Krakowie istniała również przez pewien czas poradnia zawodowa dla terminatorów. Biuro porady zawodowej posiadało kierownika, odpowiedzialnego za całość akcji oraz działających z ramienia związku pełnomocników, którzy umieszczali chłopców, badali warunki pracy, zachowanie się młodzieży, stosunek jej do przełożonych etc. Kwalifikacje kandydatów miała za zadanie badać Komisja obywatelska, składająca się z funkcjonariuszów biura, lekarza, majstrów i osób znających problemat porady zawodowej. Biuro to przestało funkcjonować z braku funduszków.

Polskie ustawodawstwo socjalne w małym bardzo zakresie dotyka kwestji porady zawodowej. Jedynie tylko Dekret o organizacji państwowych urzędów pośrednictwa pracy z dn. 27 stycznia 1919 roku wymienia „poradę przy wyborze lub zmianie zawodu“, jako jedno z zadań tych urzędów. Zgodnie z intencją ustawodawcy państwowe urzędy pośrednictwa pracy w większych miastach prowadzą, jako specjalny dział, pośrednictwo dla młodocianych ze szczególnem uwzględnieniem pośrednictwa dla terminatorów. W tym celu Państwowe Urzędy Pośrednictwa Pracy nawiązują w miarę możliwości stosunki z organizacjami rzemieślniczymi, starając się uzyskać wolne miejsca dla terminatorów aby na nie skierowywać młodocianych, zgłaszających się tłumnie do urzędów coprawda w większości wypadkach nie w celach kształcenia się zawodowego, lecz dla uzyskania możliwie dobrze płatnego zarobkowego zajęcia (np. przeważnie w charakterze gońców).

Najgorliwsze usiłowania państw. urzędów pośrednictwa pracy w zakresie propagowania wśród młodzieży i ich rodziców nauki rzemiosła natrafiają na trudne do pokonania przeszkody, z których jedna część polega na anormalnych warunkach drożyźnianych i zarobkowania, druga zaś o charakterze organizacyjnym, wypływa z braku współdziałania z urzędami po-

średnictwa pracy pozostałych zainteresowanych w poradzie zawodowej czynników, a więc władz szkolnych, organizacji rzemieślniczych i przemysłowych, organizacji opieki nad młodzieżą etc. Pragnąc stworzyć należyte warunki dla rozwoju akcji porady zawodowej, Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej projektowało utworzenie na wzór niemiecki i angielski komitetów porady zawodowej, w których by wszystkie wymienione wyżej czynniki były reprezentowane i mogły na tem polu współdziałać. Zrozumiałą jest rzeczą, że rozporządzenie w sprawie utworzenia komitetów porady zawodowej, jeżeli nie ma pozostać martwą literą prawa, winno mieć przygotowane odpowiednie podłoże w opinii szerokich kół społeczeństwa, dyskusja więc nad odnośnym projektem, która musi być przeprowadzona wszechstronnie z uwzględnieniem doświadczeń, poczynionych w Zachodniej Europie, oraz warunków istniejących w Polsce. — wymaga dłuższego okresu czasu.

Wreszcie należy wspomnieć o inicjatywie, ujawnionej przez laboratorium psychotechniczne Państwowego Instytutu Pedagogicznego, które rozesłało do wszystkich szkół średnich i powszechnych ankietę, mającą na celu poznanie zamiłowań zawodowych młodzieży, kończącej wspomniane szkoły. Jakkolwiek ankietta ta, jako opracowana po upływie dłuższego czasu, nie będzie mogła być użytą dla udzielania indywidualnych porad tym jednostkom, w stosunku do których była przeprowadzona, jednakże zawierać będzie cenny materiał informacyjny dla przyszłych poradni zawodowych.

Zestawiając powyżej przytoczone usiłowania widzimy, że dorobek w zakresie porady zawodowej w Polsce jest skromny i zupełnie niewystarczający w porównaniu z wymaganiami naszego życia socjalnego i ekonomicznego. Przedewszystkiem uderza brak planowej szeroko pomyślanej propagandy, prowadzonej przez władze szkolne i mającej na celu zachęcenie młodzieży do nabywania umiejętności fachowych. Akcja szkół w tym kierunku zyskuje dopiero wówczas rację bytu, gdy jest prowadzona w ścisłym związku z dostatecznie gęstą siecią poradni zawodowych, do których chcieli i mogliby się zwracać o porady uczniowie po ukończeniu szkoły. Nie wchodząc w zbyteknie szczegóły współpracy szkół w dziedzinie porady zawodo-

wej, godzi się zaznaczyć, że szkoły austriackie w myśl rozporządzenia z dnia 15 maja 1922 roku zbierają nader obfity materiał obserwacyjny, dotyczący intelektualnego i fizycznego rozwoju każdego dziecka (od chwili jego wstąpienia do szkoły) i stanowiący następnie bardzo cenne wskazówki przy udzielaniu porady zawodowej. Niezbędnem jest zainteresowanie się tą kwestją Ministerstwa Oświecenia Publicznego i wydania przez nie odnośnych zarządzeń, zwłaszcza gdy poradnie zawodowe skonkretyzują już swoje w tym względzie dezyderaty.

Najważniejszym punktem programu organizacyjnego winno być utworzenie dostatecznie gęstej sieci poradni zawodowych, które zdołałyby zaspokoić potrzeby młodzieży w większych miastach, przerabiając cały materiał informacyjny dostarczany przez szkoły oraz udzielając następnie systematycznie indywidualnych porad. Typ poradni zawodowych może być ustalony w drodze porozumienia pomiędzy czynnikami zainteresowanymi, natomiast główne zasady organizacji zostały już tak wszechstronnie wypracowane na zachodzie, że i u nas winny znaleźć podobne zastosowanie. Sprowadzałyby się one do kilku postulatów. Przedewszystkiem poradnia zawodowa winna być instytucją publiczną, działającą na mocy statutu, jednolicie opracowanego dla całego kraju. Na działalność poradni decydujący wpływ winno wywierać ciało zbiorowe, w którym byłyby reprezentowane wszystkie zainteresowane czynniki a które mogłyby otrzymać nazwę Komitetów Porady Zawodowej. Zadaniem tych ostatnich byłoby układanie ogólnego planu działania oraz czuwania, aby każdy z zainteresowanych czynników przypadające na niego czynności wykonywał w sposób, harmonizujący z całością. Poradnie zawodowe muszą pozostać w ścisłym organizacyjnym związku z państwowymi urzędami pośrednictwa pracy, aby mogły się orjentować dokładnie w sytuacji na rynku pracy i korzystały z technicznej pomocy urzędów przy przyjmowaniu zgłoszeń młodocianych i skierowywaniu ich do zakładów szkolenia. Działalność poradni zawodowych winna być zcentralizowana, na początek chociażby w jednym wyższym organie z siedzibą w Warszawie. Źródła finansowe na pokrycie kosztów utrzymania poradni zawodowych należałoby przewidzieć w odnośnej ustawie.

Zrozumienie potrzeby kształcenia zawodowego młodzieży zyskuje coraz trwalszy grunt w całym społeczeństwie, niedługo więc już musi nadejść chwila, kiedy dla akcji porady zawodowej, nierozłącznie związanej ze sprawą kształcenia, pozyskana zostanie energja tych sfer społecznych, które dbają o należyte przygotowanie fachowe młodzieży do przyszłego udziału w życiu gospodarczem Kraju.

Inż. J. Drecki

WYBÓR ZAWODU.

Zagadnienie właściwego doboru zawodu wiąże się bezpośrednio z potrzebami całego narodu; dotyczy ono wszelkich osób, szukających, bądź zmieniających zawód, jako też inwalidów wojennych i inwalidów pracy.

Chwila decyzji przy wyborze zawodu jest niezmiernej doniosłości dla poszczególnych jednostek i rodzin, a pośrednio i dla całego społeczeństwa, bo decyduje ona o całym przyszłym życiu obywateli.

Z powyższego wypływa, że w obiorze zawodu zainteresowane jest całe społeczeństwo, a tem samem właściwy wybór staje się dobrobytem narodu.

Rozpatrując to zagadnienie, zastrzegam, że rozpatrywać je będę przede wszystkim i głównie z tej strony, z której jest ono u nas najmniej znane i najmniej bywa rozważane, mianowicie, ze strony zasadniczej.

Do wysunięcia tego założenia i zajęcia się jego teoretyczną stroną skłaniają mnie dwie główne pobudki:

- 1) sprawa fizycznego wykszolenia jest u nas bardzo na czasie, gdyż do rozkwitu gospodarczego ziem polskich potrzebny jest przemysł we wszelkich jego przejawach, oraz

	Metalowa	Drzewna	Chemiczna	Skórzana	Włóknista
6.	Iglarz	Parasolnik		Rymarz	Kwaciarz
7.	Jubiler			Szewc	Modniarka
8.	Kowal	Ramiarz		Siodlarz	Powroźnik
9.	Kotlarz	Rzeźbiarz			Pończosznik
10.	Mosiężnik	Stelmach		Formiarz	
11.	Grawer	Stolarz			Szmuklerz
12.	Odlewnik	Tokarz			Szwaczka
13.	Pilnikarz	Modelarz			Trykoclarz
14.	Puszkarz	Karetnik			Tapicer
15.	ślusarz	Bilardziarz			Tkacz
16.	Studniarz	Skrzynkarz			Wstążkarz
17.	Szpilkarz	Szczotkarz			Fryzjer
18.	Tokarz				Górseclarz
19.	Zegarmistrz				Koronkarz
20.	Mechanik prec.				

Łatwo daje się zauważyć, że odnośne zestawienie obejmuje jedynie zawody wykwalifikowane, to jest takie, które wymagają pewnego, należytego wykszolenia i nie mają łączności z wyrobnictwem. Wprawdzie i wyrobnik przy pracy i wrodzonych zdolnościach stać się może wykwalifikowanym, jak na przykład długoletni snycerz nabrać może takiej wprawy, że stanie się niezastąpionym; jednak fachowe jego uzdolnienie będzie się odzwierciedlać jedynie w dziedzinie ściśle zakreślonego obróbstwa, nie samego wyrobu, a tem samem zawsze pozostawać on będzie tylko wyrobnikiem.

Przeważnie dzisiejsza młoda generacja poszukuje zawodów, które nie wymagają dłuższego szkolenia, bądź też ulega namowom rodziców, którzy gonią za natychmiastowym zyskiem i kierują dzieci na chłopców hotelowych, gońców lub pomocników fabrycznych (wyrobników).

Te niebezpieczeństwa krwją się w następującem: dziecko w wieku rozpoczynania nauki zawodowej rozwija się fizycznie, umysłowo i moralnie, zatem wymaga specjalnej pieczy ze strony wychowawców, gdy tymczasem powyższe prace usługowe wpływają wprost szkodliwie na jego rozwój.

Papiernicza	Szklarska	Kamieniar- ska	Spożywcza	Malarska	Komunika- cyjna
Zecer		Kamieniarz Murarz Zdun Dekarz Gipsiarz	Rzeźnik Wędliniarz Kucharz Piernikarz Makaroniarz	Tapeciarz Malarz na szkle	
			Biszkopciarz		

Np., chłopiec hotelowy ma stale do czynienia z osobami starszemi od siebie; pieniądze i napiwki, które otrzymuje, wbijają go w zarozumiałość, czynią go aroganckim, — nic więc dziwnego, że poddaje się pokusom i niebezpieczeństwom ulicy.

Goniec, kurjerkarz, przeciążony pracą ponad siły i do późnego wieczora, jako zbyt młody i posiadający jeszcze zbyt słaby organizm—nie wytrzyma przedłużenia pracy—i tego rodzaju osobnik w najbliższych latach zapada na zdrowiu i marnieje.

Pracownicy fabryczni nie znajdują należytego zadowolenia umysłowego w pracy automatycznej, nad którą siedzą całe dnie, nie zdając sobie sprawy, do czego ona prowadzi.

Jedynie nauka zawodu, racjonalnie prowadzona, może wzmocnić ciało, przyzwyczaić do porządku i czystości, wdrożyć obowiązkowość i punktualność, odpowiedzialność i solidarność, zatem terminatorstwo jest doskonałą szkołą życia.

Wyrobownicy najczęściej padają ofiarą kryzysów gospodarczych. Większość bezrobotnych rekrutuje się z pomocników fabrycznych, sklepowych, ekspedytorów i gońców, którzy ponoszą skutki braku wykszolenia.

Młodzież, skierowywana do zawodów kwalifikowa-

nych początkowo, do czasu nabycia pewnej znajomości i wprawy do wykonywania swej pracy, nie może liczyć na znaczniesze zarobki. Przejść ona musi czas nauki, a dopiero praca jej może być należycie wynagrodzoną. Wtedy dopiero wzmagać się zaczynają jej zarobki i wówczas to staje się widoczną różnicą jej z zarobkiem pracującego w zawodach wyrobniczych.

W następstwie zawód kwalifikowany ma możliwość dalszego kształcenia się, a w końcu usamodzielnienia.

Powyższe uwagi z jednej strony powinny skłonić rodziców do pewnych ofiar dla nauki syna, która pozwala wyszkolić się mu na majstra niezależnego, zamiłowanego w swojej pracy i szanowanego przez klientów, z drugiej zaś zalecą położonym zawczasu zaszczerpieć ustaloną zasadę, że jedynie zawody kwalifikowane dać mogą młodzieży moralne zadowolenie i materialne zyski.

Oprócz wyszukiwania przez młodzież prac łatwiejszych o większym zarobku i swobodzie — niejednokrotnie odgrywają decydującą rolę i zewnętrzne warunki pracy, oraz uprzedzenia.

Często chłopiec uzdolniony do kowalstwa odrzuca tę pracę, uznając ją za brudną i ciężką. Nieraz też nie daje się nakłonić chłopiec do zawodu, uchodzącego za niehonorowy; nawet upośledzeni podlegają tym nierozsądnym ambicjom. Za przykład może służyć kaleka bez nogi, który w zupełności nadawałby się na szewca, a nie zgadza się na tę pracę jedynie z tytułu, że zawód ten uważany jest za ubliżający. Tenże osobnik obiera zawód zegarmistrzowski, który przy jego kalectwie zupełnie jest nieodpowiedni, gdyż wyklucza możliwość naprawy i nakręcania zegarów w prywatnych mieszkaniach.

W innych wypadkach zauważono, że sami rodzice odradzają swoim dzieciom naukę rzemiosła i kierują na drogę handlową. Objaw ten jest niezdrowy i niesłuszny, gdyż pomocnik handlowy z trudnością zapewnić może utrzymanie swojej rodzinie. Rękodzieło jest zawodem równie szlachetnym, wymagającym uwagi, inteligencji i pamięci, jak

i praca handlowa, a niemniej jest znacznie różnorodniejsze i bardziej twórcze, jak przesiadywanie nad monotonnymi rachunkami.

Objaw ten tem więcej staje się tragicznym, kiedy w przeciwieństwie do dawnych czasów, dziś już prawie staje się rzadkością, by syn wchodził w ślady ojca, obierając z zamiłowania jego zawód.

Zjawisko to daje się tłumaczyć następującem: dawniej od lat najmłodszych dziecko bawiło się w pracowni ojca kawałkiem drzewa, żelaza, czy skóry, starając się naśladować roboty ojca swemi nieudolnemi jeszcze rączkami. Stykając się z klientelą, zaznajamiało się już z gustem i wymaganiem, często nawet zastępowało ojca w rzeczach łatwiejszych. W ten sposób dziecko zaprawiało się do zawodu. Dziś, kiedy pracownia ojca najczęściej jest oddalona od domu, zerwał się już tem samym stały kontakt dziecka z warsztatem. Dziecko zatem przestało żyć powietrzem pracowni — odwrotnie, słyszy w domu tylko narzekania ojca, a tem samem uczy się wyłącznie patrzeć na ciemne strony zawodu. Niemniej przejęcie od ojca pracowni, wtajemniczenie się we wszystkie sekrety zawodu jest najbardziej wskazane dla młodzieńca.

Nadmienić również wypada, że stałym objawem przy wyborze zawodu jest sugestia zainteresowanych.

Często w czasie wojny zjawiali się opiekunowie z pententem, któremu z góry wybierali zawód. Kierownictwo poradni, widząc niejednokrotnie błędność wyboru starało się przekonać opiekunów i skierować chłopca do innego zawodu. Jednak propozycja nie wywierała odnośnego skutku, gdyż zainteresowani, będąc zaślepieni dobrobytem innych, pracujących w tym zawodzie, nie zgadzali się na wyłożoną propozycję i upierali się koniecznie przy umieszczeniu chłopca w podanym przez siebie zawodzie. Chłopiec jednak oddany do wybranego zawodu w krótkim czasie sam starał się go zmienić, gdyż uzdolnienie jego dużo odbiegało od wymagań obranej pracy.

Statystyka poradni zawodowej niejednokrotnie stwierdza szczególne zainteresowanie się młodzieży zawodami modnymi, jak mechaniką, elektrotechniką, budową samochodów i t. p. Można śmiało powiedzieć, że znacznie większa część chłopców zgłaszających się pragnie uczyć się ślusarstwa, znacznie mniej chce pracować w zawodach budowlanych, a już tylko znikoma zaledwie ilość z nich gotowa pracować w zawodach spożywczych.

Ten stan rzeczy rokuje wielkie niebezpieczeństwo gdyż przy takim podziale zajęć gotowiśmy mieć tylko nie które zawody nadmiernie obsadzone w stosunku do innych, podczas, gdy inne nie będą miały zwolenników.

Rozsądny i planowy podział prac powinien zatrzeć te fałszywe prądy, które wypływają z ciasnego i ograniczonego zapatrywania.

Podział pracy w życiu odgrywa donosłą rolę i każdy powinien uprawiać zawód, odpowiadający jego sile fizycznej. Zabawnem byłoby widzieć 15-letniego atletę piszącego na maszynie w przeciwieństwie do młodej dziewczyny o delikatnych członkach i płucach, pracującej przy kowadle w kuźni u kowala.

Z tych i innych przyczyn wypływa, że niewiele jest chwil w życiu człowieka, któreby miały tak wielkie dla niego znaczenie, jak chwila należytego wyboru zawodu.

W rzeczywistości jednak ogół mało docenia ważność postanowień wyboru, a rzadko kto uzależnia wybór od fizycznych zdolności chłopca i z tego powodu złe zrozumienie czyni walkę trudną, przynosząc szkodę zarówno pracownikowi, jak samemu społeczeństwu.

Należałoby przypuszczać, że sam pracodawca powinien być tak zainteresowany największą wydajnością, że baczyć będzie nad wyborem pracownika fizycznie uzdolnionego, jednak zmienność personelu fabrycznego, rozwój pracodawstwa o państwowem ubezpieczeniu, przyczynia się do osłabienia osobistego zainteresowania się pracodawcy młodym praktykantem i wystarcza mu wygląd zewnętrzny,

postawa, conajwyżej jeszcze rozwój mięśni i klatki piersiowej, to jest to, co już przedtem rodzice uważali za dostateczne, przeznaczając chłopca do zawodu.

Z powyższego wypływa, że ani opiekunowie, ani pracodawca, ani tembardziej sam chłopiec nie rozumieją, że pomimo ogólnego wyglądu i stanu zdrowia są pewne wadliwości w budowie narządów zmysłów — wzrok, słuch, smak, powonienie i dotykanie lub czynności serca i t. p., których nie wykrywa pobieżne badanie, nawet uskutecznione przez lekarza, a które uzależniają powodzenie w wykonywaniu obranej pracy.

Sam pracujący najbardziej źle wychodzi na nieodpowiednim wyborze zawodu, bo kto wziął się do pracy nie stosownej, kto w ten lub inny sposób mylnie obliczył swe siły, tego zdolność zarobkowa zmniejsza się w szybszym tempie i po pewnym okresie następuje niedostatek, a nawet nędza.

Dla bliższego zobrazowania wad organicznych, z którymi należy się liczyć przy wyborze zawodu, posłużyć może niżej podane zestawienie:

Tablice zestawienia

ZAWÓD	Z mocną budową ciała i znaczną siłą mięśni	Z zawrotem głowy	Z chorobami oczu	Z krótkowzrocznością	Ze słabym słuchem	Z chorobami skórnymi oraz wilgotnymi rękami	Skłonni do gruźlicy
Asfalcjarz							
Blacharz	zalec. ¹⁾	odm. ²⁾			odm.		
Bronzownik							
Budowniczy							
Bilardziarz							
Białoskórnik							
Bielizniarz			odm.			odm.	
Betoniarz							
Brukarz							
Biskopciarz							
Cyzler							
Cieśla	zalec.	odm.		odm.			
Czapnik							
Ceglarz							
Ceramik							
Cukiernik			odm.			odm.	
Druciarz							
Dekatyzer							
Drukarz		odm.		m. z. ³⁾			odm.
Dekarz		odm.			odm.		
Elektrotechnik						odm.	
Fortepianiarz							
Farbiarz							odm.
Fotograf							
Fryzjer		odm.	odm.		odm.	odm.	odm.
Formiarz							
Grabarz				odm.			
Grzebienniarz							
Grawer			odm.	m. z.			
Gipsiarz						odm.	
Gorseciarz						odm.	
Hafciarz			odm.			odm.	
Hutnik							odm.
Iglarz							
Introligator				odm.		odm.	odm.
Jubiler							
Kowal	zalec.		odm.	odm.			
Kotlarz							

1) zalec. — zalecać.

2) odm. — odmawiać.

3) m. z. — może zostać.

wyboru zawodu.

Z wadami serca	Z przepuklinami	Ze słabymi nerwami	Z małą koncentracją uwagi	Z brakiem wrodzonej uprzejmości	Ze skrzywieniem kręgosłupa	Z płaskimi stopami i nogami pałąkowatymi	Z chronicznymi wadami żołądka	Ze skłonnością do kataru	Ze słabymi organami oddechu
zalec.	odm. odm.	odm. odm.	odm.	odm.	odm. odm.	odm. odm.			
zalec. odm. zalec.	odm.	odm.	odm.	odm. odm.	odm.	odm.			odm.
zalec.	odm. odm.	odm.	odm.	odm. odm.	odm.	odm.		odm.	
zalec.	odm.		odm.	odm.	odm.	odm.			
zalec.			odm.						
zalec. zalec. odm.	odm. odm.	odm.		odm. odm.				odm.	

ZAWÓD	Z mocną budową ciała i znaczną siłą mięśni	Z zawrotem głowy	Z chorobami oczu	Z krótkowzrocznością	Ze słabym słuchem	Z chorobami skórnymi oraz wilgotnymi rękami	Skłonni do tuberkułów
Koszykarz							
Kołodziej							
Karetnik							
Kamasznik							
Kufernik							
Kuśnierz							
Krawiec			odm.	m. z.		odm.	odm.
Kwiciarz							
Kamienniarz		odm.				odm.	odm.
Kucharz						odm.	odm.
Koronkarz							
Litograf							
Lotnik					cdm.		
Lakiernik		odm.				odm.	
Lustrzacz							
Mosiężnik							odm.
Modelarz							
Mydlarz							
Modniarka							
Murarz	zalec.	odm.					
Młynarz			odm.	odm.			
Malarz budowl.		odm.				odm.	odm.
Malarz dekorator		odm.				odm.	odm.
Malarz na szkłe		odm.				odm.	odm.
Marynarz					odm.		
Maszynista					odm.		
Mechanik precyz.						odm.	
Makaroniataz							
Odlewnik	zalec.		odm.	odm.			zalec.
Ogrodnik							
Piwnikarz					odm.		
Puszkarz							
Parasolnik							
Pończosznik							
Papiernik							
Piekarz	zalec.		odm.	odm.		odm.	odm.
Piwowar	zalec.						
Pozłotnik				m. z.			
Pralnik							odm.
Piernikarz							
Ramiarz							
Rzeźbiarz							odm.
Rymarz							
Rekawicznik							
Rzeźnik	zalec.					odm.	
Retuszer							

Z wadami serca	Ze skłonnościami do przepuklin	Ze słabościami nerynami	Z małą koncentracją uwagi	Z brakiem wrodzonej uprzejmości	Ze skrzywieniem kręgosłupa	Z płaskimi stopami i nogami pałąkowatymi	Z chronicznymi wadami żołądka	Ze skłonnością do kataru	Ze słabościami organami oddechu
zalec.	odm. odm.	odm. odm.			odm. odm.	odm. odm.			
zalec. zalec. zalec.	odm.	zalec.	odm.	odm. odm.			odm.		
zalec.		odm.	odm.			odm.			
zalec.	odm. odm.	odm.		odm.	odm.	odm. odm.		odm.	
	odm. odm. odm.	odm.				odm. odm. odm.			
	odm.	zalec.	odm.						
odm. odm.	odm. odm.			odm. odm.			odm.		
zalec. zalec.	odm. odm.	odm.		odm.					

ZAWÓD	Z mocną budową ciała i znaczną siłą mięśni	Z zawrotem głowy	Z chorobami oczu	Z krótkowzrocznością	Ze słabym słuchem	Z chorobami skórnymi oraz wilgotnymi rękami	Skłonni do tuberkułów
Ślusarz	zalec.			odm.			
Szpilekarsz							
Stelmach							
Stolarz							odm.
Skrzynkarz							
Szczotkarz							
Szewc							odm.
Siodlarz							
Szmuklerz							
Szwaczka			odm.			odm.	odm.
Szlifyerz							odm.
Szklarz							
Szofer							
Tokarz metalowy							odm.
Tokarz drzewa							odm.
Trykociarz							
Tapicer		odm.		odm.	odm.	odm.	odm.
Tkacz			odm.	odm.		odm.	
Pieciarz							
Wstążkarz							
Wędliniarz							
Woźnica		odm.			odm.		zalec.
Zegarmistrz			odm.				
Zdun							
Zecer				m. z.			

Oprócz powyższego schematycznego zestawienia należy przy wyborze zawodu zastanowić się nad wrodzonymi zdolnościami, jak na przykład: jeżeli petent nie ma zdolności do rachunków, nie ma zamiłowania do cyfr, natenczas nie należy polecać go do roboty biurowej, jeżeli nie ma wrodzonej pamięci do zapamiętywania twarzy — nie można przydziałać mu pracy, która tej pamięci wymaga. Również należy zbadać, czy petent odpowiada względem moralnym, to jest, czy wytrzymać może próby woli, uczciwości, sumiennosci. Jeżeli odnajdujemy pewne wątpliwości co do tych cech jego charakteru, to nie należy zalecać mu takiego zawodu, który mógłby nastęrczyć jakiegokolwiek pokusy, trudne do prze-

Z wadami serca	Ze skłonnościami do przepuklin	Ze słabymi nerwami	Z małą koncentracją uwagi	Z brakiem wrodzonej uprzejmości	Ze skrzywieniem kręgosłupa	Z płaskimi stopami i nogami pałąkowatymi	Z chronicznymi wadami żołądka	Ze skłonnością do kataru	Ze słabymi organami oddechu
odm.	odm.								
zalec. zalec. zalec. zalec.	odm. odm. odm.	odm. odm. zalec.		odm.	odm. odm. odm.	odm. odm. odm.		odm.	
zalec.	odm.	odm.	odm. odm.	odm.	odm.	odm.			
zalec.									

zwyciężenia. I tak, jeśli kogo kuszą pieniądze, ten wystrzegać się musi pracy jubilera.

Wyżej opisane wady w poszczególnych wypadkach wymagają, a nawet niekiedy nakazują odpowiedni wybór zawodu.

Nie wolno jest patrzeć społeczeństwu spokojnie, jak młodzieniec przez nieodpowiedni wybór zawodu może mieć zwichnięte całe życie i podlega ciągłym cierpieniom, wynikającym z braków fizycznych łatwo dostrzegalnych, i dlatego też wybór zawodu obowiązkowo uprzedzać winno dokładne zbadanie.

Jak wiemy, każdy zawód po latach pracy wywołuje

w organizmie pewne wady fizyczne, czyli tak zwane choroby zawodowe.

Wiadomem jest, że każdy doświadczony blacharz cierpi na zmęczenie wzroku, reumatyzm męczy długoletniego brukarza, że na obieranie palców skarży się modniarka,—pomimo, że żadnych wad organicznych nie mieli, rozpoczynając pracę.

Znaczy to, że każda przewlekła praca pozostawia pewne ułomności i zboczenia w zdrowym organizmie — co dopiero pomyśleć, jakie następstwa być mogą, jeżeli natrafi na podatne podłoże? Nic dziwnego, że słaby organizm jednostki, o wiele prędzej ulec może defektowi i w tych również wypadkach dokładne badanie ujawni niebezpieczeństwo.

Żeby jaskrawiej uwidocznić wpływ zawodu na powstające defekty organiczne, związane z danym zawodem, nie od rzeczy będzie poniżej zestawienie najgłówniejszych chorób zawodowych z uwidocznieniem przyczyn ich powstawania.

T a b l i c a I.

Nazwa rzemiosła	Rodzaj choroby	Choroby, przez zawód wywołane	Sposoby zapobiegawcze
Asfalcjarze	Oparzenie i odgniecenie kolan	kłęczenie w czasie roboty przy wyrównywaniu strajką gorącego asfaltu	Poduszki przytwierdzone na kolanach
	Oparzenie nóg	Przy roznoszeniu roztopionego asfaltu	
Bednarze	Oberwanie, drżenie kończyn, ruptura	Podnoszenie ciężarów i obcinanie klepek rembanerem, czyli 10 f. osnikiem	Zamiast rembanera używać piłki
	Choroby dróg oddechowych	Pył i kurz drzewny w warsztatach, dym przy pechowaniu beczek i robota przy kopczącej lampce	
	Garbacenie	Schylanie się nad robotą umieszczoną zwykle nisko	
	Zniekształcenie klatki piersiowej	opieranie o piersi klepek przy obrabianiu	
	Choroby oczu	Dym gryzący przy pechowaniu, oraz pył i kurz w warsztacie	
	Odciski na dłoniach, obtarcia skóry, skaleczenie rąk i rozdęcie żył w nogach	Rozdęcie żył z powodu, że bednarze uciskają kolanami małe sztuki przy ich obrabianiu	
Białoskórnicy	Ranki krwawiące na rękach wskutek nadarcia naskórka	Solą wapnia i arsenu, używanych do traktowania skór	Pokrywanie końcy palców cienką warstwą smoły lub gumowe rękawiczki
	Rozdęcie żył u nóg obcieranie skóry na kolanach	Wypychanie skóry obnażonem kolaniem	
	Lekkie zgarbacenie	Skrobanie skóry na kłodzie o brzuch o partej	
	Karbunkuł	Zarażenie się od skór	

Nazwa rzemiosła	Rodzaj choroby	Choroby, przez zawód wywołane	Sposoby zapobiegawcze
Blacharze	Zmęczenie wzroku	Przy pokrywaniu dachów blachą lśniącą na słońcu	
	Katary, kaszel, cierpienia zapalne dróg oddechowych	Przy obróbce miedzi wskutek tworzenia się pyłu miedzianego. Wdychanie dwutlenku, azotu przy czynnościach z wodą królewską	
Blacharze	Rany na rękach	Przy zanurzeniu blachy miedzianej w kąpieli z kwasu starczanego	
Bronzownicy Mosiężnicy	Febra giserska	Gryzący dym przy topieniu mosiądzu	Wentylacja
	Choroba organów oddechowych	Pył przy obróbce i pasowaniu przedmiotów już odlanych	Wentylacja
	Choroby oczu	Pył wyżej wspomniany i blask roztopionego metalu	
	Owrodzenie rąk	Z powodu używania przygalwanizowaniu różnych soli trujących, zwłaszcza cjanu potasu	Używanie gumowych rękawiczek i częste mycie rąk w czystej wodzie
Brukarze	Reumatyzm	Kłęczenie w ziemi przy brukowaniu	Zagranicą używają poduszek, przytwierdzonych do kolan
Cieśle	Skrzywienie kręgosłupa	Dźwiganie ciężarów	
	Ruptura	Dźwiganie ciężarów	Ustawienie szeroko nóg stopami na zewnątrz, wstrzymanie oddechu i wciągnięcie brzucha przy podnoszeniu ciężarów
Cuklernicy	Choroby zębów	Wpływ pary cukru, próbowanie twardości karmelu, używanie dużej ilości cukru	Częste płukanie jamy ustnej wodą
	Choroby żołądka	Używanie niezdrowych smakołyków.	
	Zapalenie skóry.	Robienie baumkuchenów i stanie przed dużym ogniem	

Nazwa rzemiosła	Rodzaj choroby	Choroby, przez zawód wywołane	Sposoby zapobiegawcze
Cukiernicy	Ruptury, zniekształcenie klatki piersiowej	Używanie szpryc przy lukrowaniu esów	Teraz używają szpryc gwintowych, a nie pchanych pierściami
	Suchoty (podłoże do suchot)	Nadmierna praca od najmłodszych lat	
Cyzlerzy	Skrzywienie kręgosłupa	Siedzenie przy robocie w pozycji schyłonej i zgarbionej	
	Choroby oczu	Wyteżenie wzroku przy wpatrywaniu się ciągle w drobne zarysy i wyszukiwaniu konturów.	Jaknajlepsze oświetlenie. Zagranicą okna warsztatowe od dołu zasłaniają, a nad oknem urządzą ramę z białą bibułką, która odbija całe górne światło na stół, stojący przed oknem.
Dekarze	Porażenie słoneczne	Przy robotach na dachu	Kapelusze z szerokimi skrzydłami
	Zapalenie oczu	Praca w pełnym oświetleniu słonecznym	
Drukarze	Choroby oczu	Nocna praca przy niedostatecznym oświetleniu.	
	Choroby płucne	Pył, powstający z obcierania się czcionek	
	Ropienie wargi dolnej.	Ślinienie palców przy braniu czcionek	
	Kaleczenie i ścieranie skóry z palców	Używanie nowych czcionek z ostremi kantami	
	Skrzywienie kręgosłupa i rozdęcie żył u nóg	Stanie ciągle przy rygałach.	Ustawianie kaszt stosownie do wzrostu zecera
Farbiarze	Reumatyzmy, zwłaszcza rąk, katarzy chroniczne, zapalenie płuc	Praca w warsztatach pełnych wilgoci, parowanie płynów, pranie i zanurzanie rąk	Przeciw zaziębieniu trzewiów brzusznych noszą pasy flanelowe. Zagranicą prze-

Nazwa rzemiosła	Rodzaj choroby	Choroby, przez zawód wywołane	Środki zapobiegawcze
Farblarze		w płynach farbujących, oraz temperatura warsztatu około 40 st.	ciw zamoczeniu nóg chodzą w trepach drewnianych
	Bóle głowy, zawroty, zdenerwowanie, cierpienia nerek	Para przy praniu w benzynie	
	Zapalenie oczu, oskrzeli, płuc, kiszek	Pył z farb anilinowych, arszeniku, ołowiu, oraz gazy trujące przy odbarwianiu tkanin chlorem lub kwasem saletrzanym	Wentylacja
Fortleplaniści	Cierpienia dróg oddechowych	Pył przy czyszczeniu i wydmuchiwaniu mieszkami fortleplianu	
	Zdenerwowanie	Natężenie u w a g i przy strojeniu i monotonność tej czynności	
	Oslabienie oczu	Długie zajęcie przy regulowaniu strun	
	Nagniotki na rękę	U stroicieli od trzymania klucza dostrojefi i u robotników, przykręcających gwinty	
Garbarze	Reumatyzm	Praca w ciągłej wilgoci	Używają fartuchów skórzanych i butów. Najlepszymi byłyby spodnie skórzane i buty z wysokimi cholewami
	Kaleczenie rąk	Z powodu używania gryzących substancji i arszeniku	Skórę na rękach garbują wywarem dębownicy, a następnie smarują smołą drzewną. Na skaleczone palce nakładają skórzane woreczki
	Karbunkuł	Zarażenie się od skór	
	Zniekształcenie rąk	Przyskrobianiu skóry	

Nazwa rzemiosła	Rodzaj choroby	Choroby, przez zawód wywołane	Środki zapobiegawcze
Giserzy że- łaźni	Reumatyzm w no- gach	Wskutek kłęczenia w mokrym piasku	Poduszki lub mate- racyki na kolanach
	Nagniotki i odciśnie- nia na dłoniach	Z powodu ubijania ziemi lub piasku u- bijakami	
	Choroby skóry, pryszczycza	Gdy ręce z popękana skórą zanurza się w brudnej wodzie przy ochładzaniu odle- wów	
	Ból w łądźwiach	Od podźwigania się	
	Choroby oczu	Przy obrabianiu odle- wów, gdy w różne strony odpryskują kawałki i przy pie- cach odlewniczych od dymu i kurzu	Przy obrabianiu odle- wów używane są o- kulary
	Oparzenie nóg	Przy przenoszeniu roztopionego żelaza lub przy zapaleniu odzieży	Odzież powinna być płócienna lub sukien- na, a spodnie opusz- czone na buty z cho- lewami
Hafciarki	Oslabienie ogólne, bladaczka, częsty ból głowy	Stale nachylona po- zycja i opieranie tam- burka o piersi i stół	Zagranicą są przy- rzędy do umieszczania tamburka i pod- nóżka odpowiednio do wzrostu
	Krótkowzroczność i choroby oczu	Wysilanie wzroku przy drobnych robo- tach	
Introligatorzy	Wy g ł a d z a n i e spłaszczanie brzu- sów palców	U broszurarzy, któ- rzy składają i wy- glądają arkusze pa- piero	Używanie napa- stków na trzy pier- wsze palce u rąk
	Choroby płucne		
	Choroby płucne, o- slabienie, bezkwi- stość	Rozgrzewanie kleju na kopcących ma- szynkach naftowych i zanieczyszczenie powietrza w warsz- tatach	Używać gazu i lam- pek gazo-naftowych, bacząc, aby nie kop- ciły
	Skaleczenie języka	Ślinienie językiem twardych papierów, posmarowanych kle- jem przy lamowaniu	

Nazwa rzemiosła	Rodzaj choroby	Choroby, przez zawód wywołane	Środki zapobiegawcze
Introligatorzy	Choroby oczu	Przy złoceniu	
	Zgarbacenie	Składanie książek w pozycji siedzącej i odnoszenie przez uczniów dużej ilości roboty na plecach	Do dużych ilości wózki do przewożenia
Jubilerzy	Choroby piersiowe i aneinja	Dmuchiawka przy roztopianiu złota i lutowaniu, oraz używaniu kwasów mineralnych	
Kamieniarze	Suchoty kamieniar-skie	Pył przy obrabianiu piaskowca, granitu, marmurów, a szczególnie krzemienia przy obróbce kamieni młyńskich	Wentylacja, respiratory, zmiana roboty co dwa — trzy lata, przynajmniej na rok. Zakaz przyjmowania małoletnich do roboty
	Choroby oczu	Pył, odpryski kamienia i stali i obróbka białego marmuru przy oświetleniu słonecznym	Okulary z grubego szkła
	Zgarbienie lekkie	Pozycja zgarblona przy obrabianiu materiału	
	Skurczenie lewej dłoni	Od ciągłego trzymania mészla	
Kołodzieje i Stelmachy	Zgarbacenie i opuszczenie ramienia	Trzymanie się nie prosto przy obróbce drzewa	Trzymać się prosto, nie nachylać i nie osiadać na jedną nogę
	Oslabienie klatki piersiowej	Opieranie o pierś świdra przy wierceniu dziur	Maszyna do wiercenia dziur
Kotlarze	Czernienie zębów i zielenienie włosów	Pył miedziany	
Kowale	Ogólne osłabienie	Od długiego bicia młotem	
Kowale	Oslabienie wzroku	Od światła i blasku rozpalonego żelaza	

Nazwa rzemiosła	Rodzaj choroby	Choroby, przez zawód wywołane	Środki zapobiegawcze
Kowale	Zniekształcenie nóg w stopach i kolanach	Rozstawienie nóg z rozsuniętymi stopami przy biciu młotem żelaza na kowadle, a także od opierania się na prawej nodze przy falbanku	
Krawcy	Choroby nosa, gardła i płuc	Przy prasowaniu sukien z materiałów jasnych wydobywa się para z barwnikami szkodliwymi. Przyciskanie przy prasowaniu piersiami żelaza do sukna	Warsztaty obszerne, dobrze wentylowane. Wybór żelaza odpowiedniej ciężkości
	Choroby oczu	Niedostateczne oświetlenie, zwłaszcza przy robocie białej	Oświetlenie z góry, aby światło padało na robotę, a nie na oczy
	Zniekształcenie kręgosłupa	Nieodpowiednie siedzenie przy robocie	Stołek krawiecki prócz stosownej wysokości powinien posiadać oparcie, podchodzące pod łopatki. Na stołku krążek włosiem wypchany. Siedzieć równo, noga powinna być wzniesiona na podnóżku i oparta powyżej o krawędź stołu przy kolanie, aby ręce z robotą mogły się o nią opierać
	Zarażenie się	Nicowanie prasowania i odmawianie starych, używanych rzeczy	Uprzednia dezynfekcja
	Odciski na rękach przy kurczeniu palców, zapalenie stawów dłoni	Nieodpowiednie do wielkości ręki dobre nożyce	
	Choroby palców	Zakłucia igłą przy szyciu ręcznie lub maszynowym	

Nazwa rzemiosła	Rodzaj choroby	Choroby, przez zawód wywołane	Środki zapobiegawcze
Kuśnierze	Choroby oczu	Przy dobieraniu skór podług kolorów, a zwłaszcza skórek czarnych karakułów	Zagranicą oświetlenie z góry—z okien w suficie
	Choroby płucne	Pył z włosia przy krajaniu skórek i kurz z trzepanych futer	Wentylacja i trzepanie futer w miejscach odkrytych przewiewnych
	Jątrzenie skóry u rąk	Używanie do wyprawy skór mieszaniny witryoleju z solą kuchenną	Skaleczonemi rękami nie robić
Kwaciarki	Blednica i bóle głowy	Praca w pozycji siedzącej, stale pochylonej	
	Wysypki na rękach, a często i na całym ciele	Farbowanie kwiatów a głównie liści zielonych kwasami mineralnymi i arsenikiem	
Lakiernicy	Katar, ból gardła, choroby płuc, kaszel, kolki ołowiane	Gazy, powstające w piecach lakierniczych z farb mineralnych (ołów, arsenik). Pył z proszków bronzowniczych przy bronzowaniu	Urządzenie wentylacyjne w samym piecu pod sufitem tegoż. Maski na nos i usta
	Choroby oczu	Wyziewy z pieca lakierniczego	Częste mycie rąk i wentylacja warsztatu
Malarze pokojowi	Choroby oskrzeli i płuc	Przy bronzowaniu i malowaniu farbami metalowymi	
Młynarze	Kaszel, cierpienia płuc	Pył mączny, szczególnie żytni, i pył z kamieni przy nakuwaniu	Wentylacja młyna i wentylacja każdej maszyny z osobna
	Choroby oczu, zapalenie powiek; zranienie oczu	Odlamki oskardów i kamieni przy nakuwaniu tychże	Okulary zeszklą grubego lub z miki
	Reumatyzmy, zapalenie płuc	Stanie kilka godzin w wodzie przy obrębywaniu lodu z kół młyńskich	
	Oslabienie ogólne, zniekształcenie kręgosłupa, drżenie nóg	Noszenie ciężarów, jak: worów ze zbożem, mąką i t. p.	

Nazwa rzemiosła	Rodzaj choroby	Choroby, przez zawód wywołane	Środki zapobiegawcze
Modniarki	Ból i obieranie palców	Przy robocie fasonów z drutu	
	Czerwienienie oczu, bóle głowy, powiek, anemja	Praca w siedzącej i pochylonej pozycji i jaskrawość materji i para przy prasowaniu starych kapeluszy, wstążek i aksamitu	
Mularze	Cierpienia oczu	Działanie światła słonecznego przy tynkowaniu. Rozsypywanie wapna	Okulary kolorowe kapelusze z dużymi rondami
	Kaszel i wymioty	Pył przy rozwalaniu budynku i przebijaniu otworów	
	Obtarcie skóry na rękach	Przy braniu cegieł i modelowaniu tychże młotkiem	
	Obtarcie i nadgnięcie ramion	U koźlarzy roznoszących cegły	Podkładki ipoduszki na ramionach
Ogrodnicy	Reumatyzmy, ostre i chroniczne katary dróg oddechowych i katary organów trawienia	Różnica temperatury cieplarni i dworu, sypianie w cieplarniach, kłęczenie na gnoju, gołej ziemi lub matach wilgotnych	
	Katar łącznicy oka i błony śluzowej nosa	Pył i kurz przy robotach ziemnych	
	Antraksy, wrzodzianki, karbunkuł	Drapanie się po karku i szyi zabrudzonymi rękami	
	Wyrzuty i bolesne swędzenia na twarzy i karku.	Od soku gryzącego roślin cebulkowych szczególnieij hacentów	
	Skrzywienie palców u rąk, nagniotki, odbicie skóry na dłoni	Wadliwe szpadle i inne narzędzia, a odbicia od uciskania dłonią na koniec trzonka szpadla przy kopaniu	
Organmistrze	Oslabienie wzroku i choroby oczu	Przy odlewaniu i lutowaniu puszczatek cynkowych	

Nazwa rzemiosła	Rodzaj choroby	Choroby przez zawód wywołane	Środki zapobiegawcze
Piekarze	Suche swędzące liszaje	Z gorąca	
	Zaziębienie różnego rodzaju	Różnica temperatury między piekarnią i dworem	
	Choroby płuc	Kurz i gorąco przy czyszczeniu pieców	
	Wykoszlawienie nóg	Długie stanie przy wygniataniu ciasta	
Pilnikarze	Zniekształcenie t. j. opuszczenie lewej łopatki i ramienia, a podniesienie prawego ramienia	Długie bicie ciężki mi młotami	
	Skaleczenie dłoni	Odpryski stali z dłuta przy nacinaniu pilników	
	Nagniotki duże	Wskutek uci-ku narzędzi na skórę dłoni	
Piwowarzy	Katary, kaszle, bóle gardła, reumatyzm	Różnica temperatury dworu, lodowni i suszarni (do 60° R) i praca w lodowni wilgotnej i źle wentylowanej	
	Cierpienia żołądkowe i alkoholizm	Nadmierne picie zimnego piwa	
	Chrypki i utrata głosu	Używanie w mroźne ranki piwa grzanego z pieprzem i solą	
Pończoszarki	Wystające łopatki	Jednostajna pozycja przy maszynie młodych dziewcząt od lat 14	
	Zapalenie powiek	Prasowanie pończoch wilgotnych.	
	Ból gardła, kaszel	Pył przy nawijaniu bawełny	Wentylacja.
Pozłotnicy	Kaszel, katar, cierpienia płuc, gardła i nosa	Pył przy metalowaniu listew, powstały z preparatów, zawierających miedź, mosiądz, rtęć, ołów itp.	

Nazwa rzemiosła	Rodzaj choroby	Choroby, przez zawód wywołane	Środki zapobiegawcze
Puszkarze	Uszkodzenie klatki piersiowej i pochylenie całego korpusu	Opieranie całej sztuki o pierś przy czyszczeniu, polerowaniu i składaniu broni	
	Lekkie choroby dróg oddechowych	Kwasy mineralne, używane w puszkarstwie	
Retuszerki	Oslabienie wzroku	Czynność retuszowania	
Rękawicznicy	Oslabienie wzroku	Wyężenie wzroku przy szyciu i stebnowaniu	
	Zniekształcenie kręgosłupa	Ciągłe siedzenie przy szyciu w ręku w pozycji schylonej z plecami schylonymi i głową opuszczoną	
	Zmęczenie, osłabienie i drżenie nóg.	Ciągłe szycie na maszynach nożnych	
	Choroby narządu trawienia i oddychania	Ciągłe siedzenie przy szyciu; sklejanie śliną skóry. Gaz powstały z parowania benzyny przy praniu rękawiczek. Pył przy dulewaniu czyli ścieraniu skóry na rękawiczki	
	Bóle głowy, zdenerwowanie, drżenie kończyn, zawroty głowy	Zatrucie benzyną przy praniu dużej ilości rękawiczek	
	Nagniotki na dłoniach prawej i lewej ręki.	Od wykrawania nożycami rękawiczek ze skór	Maszyny do krajania
	Nagniotki na kończynach palców	Wycieranie knykiami na twardym stole skórek, celem wyrównania i rozciągnięcia	

Nazwa rzemiosła	Rodzaj choroby	Choroby, przez zawód wywołane	Środki zapobiegawcze
Rymarze i Siodlarze	Nagniotki na dłoń prawej i ból w prawym boku	Robienie dziur w pasach maszynowych grubych	
	Hemoroidy	Ciągłe siedzenie na niewygodnym koniku rymarskim	
	Oslabienie i drzenie nóg	Stanie ciągle krojczych przy robocie	
	Kaszel	Z kurzu i pyłu, wydzielającego się z włosa i szerści pomieszanej z wapnem, a to przy przerabianiu starych chomątów	
Rzeźnicy	Zaziębienie	Przeciagi w szlachtuzach	
	Choroby żołądka	Z przejedzenia w masarniach przez terminatorów świeżo przyjętych	
	Lekkie opuszczenie jednej łopatki	Noszenie ciężarów na ramionach	
	Krzywienie nóg w kolanach ku przodowi	Długie stanie przy pieńku w czasie rąbania mięsa	Należy chodzić koło pieńka
Ślusarze	Skrzywienie prawej nogi	Przy pitowaniu prawa noga wysunięta ku tyłowi znosi ciężar całego ciała	
	Zgięcie palców u prawej dłoni, nagniotki	Używanie pilnika bez trzonka lub z trzonkiem zbyt cieniłym	Dobranie narzędzia do ręki
	Uszkodzenie oczu przez ciała obce	Ostre odpryski żelaza lanego przy ścinaniu odlewów	Niektórzy używają okularów siatkowych
	Zgięcie palców ku dłoni lewej i nagniotki	Używanie młotka o cienkiej ręczce	Dobranie narzędzia do ręki
Szwaczki	Obleranie palców	Zakłucia od igieł zanieczyszczonych zwyczajnych lub maszynowych	

Nazwa rzemiosła	Rodzaj choroby	Choroby, przez zawód wywołane	Środki zapobiegawcze
Szwaczki	Oslabienie nóg w stawie kolanowym, wycieńczenie, bezkrwistość, blednica, bóle i uderzenia do głowy, zdenerwowanie, złe trawienie, krwotoki, osłabienie wzroku	Stałe i ciągłe szycie na maszynie	Przerywać robotę na czas pewien i szyc w rękę
	Otrucie arsenikiem	Szycie zielonych materji zawierających związki arsenu	
	Bóle w dołku, kaszel płucny	Pochylone siedzenie przy robocie, brak podnóżków, robota w gorsetach, sznurówkach i ciasnych bucikach	
	Choroby oczu, osłabienie wzroku	Natężenie wzroku przy szyciu, zwłaszcza materji jasnych i bielizny	Jak najlepsze oświetlenie
	Wyskakiwanie kostki u prawej ręki, drętwienie palców, cierpienie rąk i ból krzyża	U krojczyń przy krąjaniu materji, zwłaszcza syberyjny i korbutu	
	Zarażenie się	Przy przeróbce starych sukien	Uprzednia dezynfekcja
Szewcy	Zgarbacenie	Siedzenie pochyłe przy robocie	Stołki śrubowane do regulowania wysokości
	Zaczerwienienie powiek, krótkowzroczność	Trzymanie roboty blisko oczu, zwłaszcza przy stebnowaniu i robota nocna	Dobre oświetlenie
	Łódkowate wgłębienie przedniej ścianki klatki piersiowej	Uciskanie klatki piersiowej przy robocie	
	Hemoroidy	Pochylenie ciała przy robocie i twarde siedzenie	Wchodzą w użycie stołki z siedzeniami kwadratowymi, obite skórą
	Choroby dróg oddechowych	Opieranie o piersi butów przy obrabianiu obcasów i podszew, pył przy wygładzaniu skóry nożem lub gładziarzem	

Nazwa rzemiosła	Rodzaj choroby	Choroby, przez zawód wywołane	Środki zapobiegawcze
Szklarze	Zatrucie ołowiem	Przyoprawianiuszyb dużych i lutowaniu	
	Choroby oczu	Wskutek wycinania ostremi żelazkami i obrabianiu mniejszych szkła (krędzłowaniu)	
	Choroby dróg oddechowych	Kurz i pył warsztatowy	Wentylacja, codzienne uprzążanie warsztatu, mycie rąk przed jedzeniem
Stolarze	Skrzywienie pleców, obniżenie łopatki	Od heblowania	Maszyny do heblowania
	Utykanie na lewą nogę. Wykrzywienie lewej stopy	Wykrzywienie lewej stopy. Opieranie całego ciężaru ciała na lewej nodze przy piłowaniu drzewa wielką piłą (klobzega)	Klobzega zastępowana jest przez maszynę
	Katar i kaszel	Pył drzewny z drzewa palisandrowego i niektóre bejce z koperwasu żelaznego	
Ceglarze	Reumatyzm	Długie stanie w wodzie przy kopaniu gliny i deptaniu gliny mokrej	
	Zgarbienie	Dotyka taczkarzy, wywozających taczkami zbyt szerokiemi, a wskutek tego zbyt uciążliwemi	
	Choroby oczu	Od blasku ognia w piecach cegielniarnych	
	Oparzenie rąk	Przy wyjmowaniu z pieca rozpalonej cegły	Używać skórzanych rękawiczek
	Choroby dróg oddechowych	Pył ceglany przy ładowaniu cegły	Okrywanie wozów matami

Nazwa rzemiosła	Rodzaj choroby	Choroby, przez zawód wywołane	Środki zapobiegawcze
Studniarze	Malaria	Przy robotach kanalizacyjnych	
	Zatrucie gazami	Przy odnawianiu starych, zamkniętych studzien	Przed robotami studnię przewietrzyć i zmoczyć jej ściany wodą
Szczotkarze	Zgarbacenie	Siedzenie przy robocie na niskich ławkach. Przed niskimi stołami w pozycji nachylonej i skrzywionej	We Francji są warsztaty wysokie i można przy nich stać
	Cierpienia organów trawienia. Choroby dróg oddechowych	Kurz z czyszczenia szczeciny	Wentylacja
	Karbunkuł	Przy robieniu pędzli z włosia bydlęcego	
Szlifierze szkła	Suchoty	Pył przy szlifowaniu szkła	Szlifowanie na mokro
Szpilkarze, iglarze i druciarze	Choroby płuc	Pył mosiężny przy szpicowaniu szpilek	Gąbka na nos i usta
	Wgniecenie klatki piersiowej i ból w piersiach	Opieranie się pierściami o walce maszyn przy robieniu tkanin drucianych	Umieszczenie walców tak, aby przy nich można było stać
	Sforsowanie nóg	Przy tkaniu wyrobów stojąc	
Tapicerzy	Choroby dróg oddechowych, choroby powstające wskutek zarażenia się	Pył powstający przy skubaniu włosiny	Stare materace winny być uprzednio dezynfekowane
	Psucie zębów, dziąseł i zranienia	Ze zwyczaju trzymania przy robocie gwoździ w ustach	

Nazwa rzemiosła	Rodzaj choroby	Choroby, przez zawód wywołane	Środki zapobiegawcze
Tokarze drzewni	Nadwerżenie klatki piersiowej i jej zniekształcenie	Opieranie narzędzi o piersi przy toczeniu	Narzędzie trzymać z boku w rękę, nie opierając o piersi. Samo narzędzie powinno mieć długi trzonek i na końcu być ukośnie spuszczone
	Katar i kaszel	Pył z drzewa mahoniowego	
	Zgarbacenie i osłabienie nóg	Wskutek trzymania się krzywo przy robocie i używaniu jednej nogi przy pedale	Trzymać się prosto, opierać się o ławkę i zmieniać nogę przy pedale
Tokarze metalowi	Choroby dróg oddechowych	Pył metaliczny, zwłaszcza miedziany, mosiężny i z nowego srebra, opieranie narzędzi o klatkę piersiową, gaz kwasów mineralnych (solny, siarczany, azotowy) przy bejcowaniu metali	Używają napierśników z jej blachy żelaznej i przymocowanej paskami do tułowia
	Choroby oczu	Wiórki metalowe gorące, odskakujące przy toczeniu i pył przy toczeniu masy perłowej	Toczone sztuki polewać wodą lub olejem, przy toczeniu sztuk, mniejszych używać okularów
	Zatrucie, zielenienie włosów	Obróbka miedzi i osiadanie pyłku miedzianego na skórze i ustach	
Zduni	Choroby dróg oddechowych, kaszel i katar	Rozbieranie pieców i kominów i wdychanie pyłu	
	Reumatyzm zwłaszcza kończyn górnych	Robota z mokrą gliną	
	Zatrucie składnikami polewy (sole ołowiu)	Glazurowanie kafi i przygotowywanie w warsztatach polewy	
Zegarmistrze	Obstrukcja i hemoroidy	Ciągłe siedzenie przy robocie	W Szwajcarii niektóre czynności wykonywują stojąco
	Osłabienie wzroku	Wadliwe lub niedostateczne oświetlenie	W Szwajcarii w warsztatach dolne szyby zasłaniają oponą niebieską, aby światło padało z góry

Praca w każdym zawodzie może stać się niebezpieczną dla zdrowia, jeżeli został obrany nieodpowiedni zawód, bądź też gdy podczas pracy pracujący nie zachowuje środków zapobiegawczych.

Przy wyborze zawodu należy bardzo zwracać uwagę na powyżej podane tablice, gdyż wykonywanie pracy zależy w znacznym stopniu od pewnych cech fizycznych, bez których niemożliwe jest stałe prowadzenie pracy, i przed wyznaczeniem zawodu obowiązkowo musi być zbadane znaczenie tych poszczególnych właściwości fizycznych organizmu.

Znaczy to, że badaniu takiemu powinienby podlegać każdy młodzieniec, pragnący oddać się pracy zawodowej, która wymaga specjalnych warunków w tym lub innym względzie.

Doceniamy, jak wielkie wymagania należy stawiać przy wyborze zawodu narządowi wzroku, ażeby nie narażać młodzieży na niebezpieczeństwo. Żaden narząd nie ma tak wielkiego udziału w pracy jak oko; czynności jego trwają tak dobrze na wietrze i niepogodzie, jak w jaskrawem świetle, ciemnej nocy i mgle. Niezbędnem przeto jest, ażeby każdy, przed wyborem zawodu upewnił się dobrze co do wymagań, jakie poszczególny zawód stawia oku ludzkiemu.

Niemniej w chwili wyboru zawodu należy liczyć się z usposobieniem do głuchoty. Zwykle osłabienie zdolności słuchowej zależne jest od dwóch przyczyn: od choroby narządów odbierania dźwięków i od choroby nosa i gardzieli, które powodują cierpienia ucha środkowego, to jest tych części, które leżą bardziej powierzchownie i służą do przewodnictwa dźwięków.

W ogólności stosunkowo tylko mała ilość zawodów jest niestosowna dla chorych na uszy; większa część rzemiosł stoi otworem nawet dla bardzo głuchych.

Zawody hałaśliwe, do jakich zaliczamy: ślusarstwo, kowalstwo, kotlarstwo, bednarstwo, a dalej praca przy młotach parowych, nie wymagają bardzo bystrego słuchu i dlatego są dostępne nawet dla gorzej słyszających. Dlatego osobom, u których osłabienie słuchu zależy tylko od utrudnionego przewodnictwa dźwięku, możemy pozwolić na pracę w zawodach hałaśliwych, natomiast osoby z chorobami

ucha wewnętrznego powinny się jej wystrzegać. Jak dało się zauważyć z powyższych tablic, również duże znaczenie ma przy pracach zawodowych słabość kości i stawów, które powodują doniosłe zmiany w układzie kostnym, a jako takie odgrywają decydującą rolę przy wyborze zawodu.

Serce i płuca odgrywają bardzo ważną rolę przy wykonywaniu każdej pracy zawodowej, ponieważ one nie przestają pracować nawet wtedy, kiedy cały organizm pozostaje w spoczynku. Od nieprzerwanej pracy tych narządów zależy życie całego ustroju. Praca serca i płuc wzmaga się z funkcjonowaniem jakiegokolwiek narządu, szczególnie uwydatnia się wpływ, wywierany na serce i płuca przez każdy wysiłek mięśniowy, serce bije wówczas prędzej i mocniej, oddech staje się szybszym i głębszym. Takie spotęgowanie czynności prowadzi nieuchronnie do stopniowego zużycia się serca i płuc. Zużycie ich następuje tym prędzej, im praca jest ponad siły, albo im bardziej zmniejsza się odporność tych narządów wskutek rozmaitych chorób.

W chwili wyboru należy bacznie zwrócić uwagę na te narządy, a zwłaszcza w tych wypadkach, gdzie jest podejrzenie, że serce i płuca mogą być chore lub skłonne do chorób.

Zatem zawody, wymagające dużych wysiłków fizycznych, niestosowne są dla osób z wadą serca. Do takich należą: wszelkie zawody fabryczne, polegające na obrabianiu materiałów surowych, jako to: kamieni, metali, drzewa; następnie fach budowlany i przewoźowy, w którym trzeba dźwigać wielkie ciężary; dalej zawody, wymagające wyczerzonej pracy oddzielnych grup mięśni rąk i nóg, jak na przykład, zawód posłańca, listonosza i t. p. Bardzo niebezpieczne dla nich jest oddawanie się różnym sportom, jak jazda na rowerze, atletyka, konna jazda i gimnastyka. Stosowne dla nich są wszystkie delikatniejsze zajęcia techniczne, zarówno jak handel, tak praca biurowa. Co do płuc można tak samo, jak co do serca wskazać cały szereg punktów, które uwzględnić należy przy wyborze zawodu. Sprawa jest tem większej wagi, że wiek młodociany, w którym się właśnie

dokonywa wyboru, odznacza się szczególniejszą skłonnością do chorób płucnych.

W tym wieku choroby płucne zaczynają się najczęściej i mają bardzo poważny przebieg. Co do płuc należy również zwracać uwagę na dziedziczność. Osoby, należące do rodzin, w których zdarzyły się wypadki chorób płucnych, a mianowicie suchot, zachorowują daleko łatwiej, niż potomkowie rodzin zdrowych.

Gdzie są początki lub usposobienie do chorób płucnych, tam są przeciwwskazane wszelkie zawody, zmuszające do przebywania w izbach zamkniętych, źle przewietrzanych, oraz takie, przy których wytwarza się dużo kurzu.

Objawy wyraźnego osłabienia układu nerwowego w latach, kiedy zwykle zawód się obiera, należą do rzadkości i zwykle rozwijają się one znacznie później.

Pomiędzy młodzieżą rozróżniać należy osobniki chorobliwie nerwowe i do nerwowości skłonne, posiadają one anormalnie silne odruchy w kierunku rozdrażnienia i wyczerpania, albo, których wyobraźnia jest zbyt żywa lub niepomiarownie reagująca na ból.

Nauka rozróżnia rozmaite kategorie takich natur ze słabymi nerwami. Dla wszystkich szczególniejsze niebezpieczeństwo stanowi nadużycie napojów wysokowych, to też osoby nerwowe powinny stanowczo wystrzegać się zawodów, w których są do nadużycia napojów alkoholowych narażeni, jako to: zawód restauratora, woźnicy, komiwojażera, kelnera. Zato warunkiem koniecznym dla tego rodzaju ludzi jest dostatecznie długi sen i odpoczynek nieprzerwany żadną pracą.

Nerwowi nie powinni obierać zawodów, w których organizm wystawiony jest na ustawiczne działanie ciepła promiennego, jak w hutnictwie, na ciągłe wstrząśnienia, jak jazda koleją, na działanie różnych trucizn: jak malarze, lakiernicy, zecerzy, fabrykanci luster. Wszystkie te zawody wywierają wpływ szkodliwy nawet na zupełnie zdrowy układ nerwowy, a tem więcej są groźne dla organizmu z natury bardziej wrażliwego.

Wyżej opisane wady fizyczne niektórych organów w poszczególnych wypadkach wymagają dokładnego uprzedniego zbadania, które da się obejść następującym wywiadem.

Wywiad medyczny.

Imię i nazwisko badanego?

Zawód pożądaný?

Wiek? . . . lat; wzrost . . . cm.; waga . . . kg.

1) Siła muskulatury?

2) Czy stan kostny pozwala na dźwiganie ciężarów?

3) Czy nogi są rozwinięte normalnie?

(płaskie stopy)

Czy niema skłonności do żylaków?

4) Czy niema skłonności do anemji?

5) Stan wzroku?

6) Stan słuchu?

7) Skłonność do chorób skórnych?

Wilgotnienie rąk.

Wrażliwość skóry.

8) Wrażliwość smaku i węchu?

9) Stan systemu nerwowego?

10) Skłonność do przeziębień?

11) Stan serca?

12) Stan dróg oddechowych i tuberkuły?

13) Stan organów trawienia?

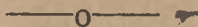
Zęby.

Dziąsła.

Przepukliny.

14) Wygląd zewnętrzny?

15) Spostrzeżenia.

Reasumując powyższe, przychodzimy do przekonania, że pierwszym i najogólniejszym warunkiem, jakiemu powinien czynić każdy zawód, **nie mający** sprowadzić szkody fizycznemu i psychicznemu życiu obierającej go osoby, jest zgodność ze skłonnościami i upodobaniami teiże osoby.

Znaczy to, że miarodajnymi przy obiorze zawodu winny być nie tylko względy zewnętrzne, lecz przede wszystkim wewnętrzne zadowolenie.

W zasadzie najbardziej pociągającym będzie ten zawód, do którego natury posiadamy największe zdolności. Rzadko się zdarza, że pomimo dobrze zastosowanego wyboru skierowany osobnik prędko zużywa swoje siły, jest to jednak wynik przepracowania. Przyczyną będzie nie zły wybór zawodu, lecz nadmiar pracy.

Tak więc przy doborze zawodu koniecznym jest uwzględnić w pierwszym rzędzie upodobanie danej jednostki, jednak o tyle tylko, o ile ona odpowiada wszystkim warunkom danego zawodu. Niestety jednak, należy przyznać, że upodobanie to często zbadać trudno i dlatego obiecający bywa skierowany fałszywie.

W sprawach badań wrodzonego uzdolnienia najwłaściwiej posilkować się metodą wyznaczania stopnia uzdolnienia poszczególnego osobnika; na podstawie jej czynić będziemy stopniowanie. Zadaniem takiego stopniowania będzie należyte orzeczenie o badanej jednostce, czy uzdolnienie jej jest w kierunku takiego, a nie innego zawodu.

Omawiane wyżej przyczyny wyłoniły potrzebę szukania innej metody, więcej przystosowanej do obecnych potrzeb życia.

Wszechświatowa wojna, wykazując braki i wady dotychczasowych organizacji, przynagliła realizację licznych pomysłów i zamierzeń; do tych ostatnich zaliczyć można kwalifikacje uzdolnionych osobników i skierowywanie ich do odpowiednich zawodów.

Powyższy pogląd stwarza konieczność bliższego określenia tych uzdolnień zawodowych w ich najróżnorodniejszych przejawach i otwiera olbrzymie, nietknięte prawie, pole dla psychologii stosowanej.

Wprawdzie już w roku 1912 ukazała się praca profesora Uniwersytetu Harvard'a w Ameryce, H. Münsterberga, informująca czytelników o zastosowaniu psychologii do życia gospodarczego, lecz przebrzmiała bez zastosowań praktycznych.

W pracy swej Münsterberg wykazał do jakiego stopnia praca ludzka dotychczas mało została zbadaną w zależności od czynników psychicznych, a w następstwie, jak należałoby wyzyskać czynniki psychiczne do podniesienia wytwórczości przemysłowej.

Na podstawie licznych przykładów starał się on dowiedzieć, że wydajność ludzkiej pracy wzrasta, jeżeli jest ona zastosowana do ustroju powoływanego osobnika, a mianowicie:

- 1) jeżeli praca dokonywana jest w sposób najbardziej odpowiadający systemowi mięśniowemu i nerwowemu osobnika;
- 2) jeżeli narzędzie pracy przystosowane jest do tego systemu;
- 3) jeżeli wyuczanie się dokonywania pewnej czynności następuje według metody, opartej na wynikach powyższych sposobów pracy;
- 4) jeżeli praca wykonywana jest przez odpowiednie, specjalnie do niej wybrane, osoby.

Te cztery warunki pracy stanowią podstawowe zagadnienie psychologii przemysłowej i już w ostatnich czasach coraz częściej daje się słyszeć o stosowaniu tej oto gałęzi wiedzy, której jednym z działów jest nauka o zdolnościach w najogólniejszym znaczeniu, a więc zarówno o zdolnościach umysłowych, jako też o zdolnościach do czynu.

Potrzeba i użyteczność tego rodzaju wiedzy jest oczywista.

Człowiek ma przed sobą różne zadania do spełnienia, musi wytwarzać, bądź oddawać innym jakie usługi, słowem wykonywać jakąś czynność, przy spełnianiu której stosunek psychicznych aktów do technicznych celów wyraża się w jego życiowej zdolności.

Zjawisko zapoczątkowania tej akcji podczas wojny jest zupełnie zrozumiałe, bowiem znaczny ubytek sił na polu walki zmusza do szybkiego doksztalcania jednostek z pośród pozostałych przy uwzględnieniu możliwie najkrótszego czasu, to znaczy do odpowiedniego wyboru jednostek z wrodzonym uzdolnieniem w danym kierunku pracy.

Powyższe staje się zupełnie usprawiedliwionem, jeżeli, na przykład, w braku odpowiedniej ilości wykwalifikowanych lotników, zniewoleni jesteśmy wyszukać nowych. Nie mając należytego czasu do czynienia wyboru, zmuszeni jesteśmy uciec się do nowej metody badań, która, nie opierając się na przewlekłych obserwacjach osobnika, pozwoli nam zaopiniować o jego najwłaściwszym przeznaczeniu i dopiero na podstawie dodatnich wyników przystępować do jego wyszkolenia.

Metoda ta okazała się nadzwyczaj praktyczną, pozwalała ona szybko orjentować się w materiale ludzkim i z łatwością klasyfikować go odpowiednio.

Wojna przeszczepiła te nowe zasady opinjowania nie tylko na samo pole walki, ale również zapoczątkowała ją w samym społeczeństwie przy określaniu uzdolnień zawodowych.

Niejednokrotnie podczas okupacji nasze biura pośrednictwa pracy młodocianych spotykały się z nieuzasadnionymi żadaniami, np.: na pewną ilość zgłoszeń terminatorских przypadała większość chętnych do piekarstwa, cukiernictwa, bądź kucharstwa.

Początkowo ulegaliśmy złudzeniom i liczyliśmy się z chęcią wyboru osobnika, starając się ich umieszczać w obranym zawodzie, kiedy jednak ci praktykanci po pewnym czasie powtórnie zgłaszać się zaczęli, prosząc o wybór innego zawodu, natenczas już stało się jasnym, że pierwsze zgłoszenie nie było dokonane na podstawie własnego upodobania, lecz wynikało z potrzeby łatwiejszego zdobycia sobie posiłku, o który wtedy było tak trudno.

To naprowadziło nas na myśl zapoczątkowania pracy, która pozwalałaby zaopiniować o indywidualnym uzdolnieniu osobnika, nie przebywając z nim dłużej.

Celowość tego zamierzenia uwidoczniła się w wielu przykładach i tak: jeżeli otworzymy papierośnicę z kilkoma papierosami przed osobnikiem, który chce zostać szoferem i tenże momentalnie nie spostrzeże ilości papierosów, to nie można go przyjąć do tego zawodu, ponieważ zmysł spostrzegawczy i orientacyjny jest u niego słabo roz-

winięty i nie daje żadnej rękojmi, że nie będzie kaleczył ludzi.

Zrozumiałem jest, że każdy zawód wymaga pewnych specyficznych uzdolnień, a które powinno się odkryć i zbadać, a następnie odpowiednio skierować.

Od mniej lub więcej trafnej oceny, stopnia indywidualnego rozwoju, właściwości uzdolnienia zależy niejednokrotnie los człowieka.

Do każdej pracy zawodowej niezbędne są pewne warunki fizyczne organizmu ludzkiego, bez których niepodobna liczyć na powodzenie w wykonywaniu pracy, a więc i zadowolenie duchowe każdego uzależnia się od stanu jego fizycznego ustroju, uzdolnienie zatem zależy nie tylko od duchowych właściwości jednostki, lecz i od pewnych cech fizycznych stanu jego organizmu, tak, że w większości wypadków powodzenie zależy od właściwego wyboru powołania.

Ażeby należycie rozpatrzeć się w zawilym splocie rozmaitych uzdolnień zawodowych, które nie zdążyły się jeszcze przejawić w czynie młodzieńca, przeróżnych jego skłonnościach i upodobaniach nieukształtowanych, trzeba usiłować wżyć się w badaną istotę, wyczuć co w niej jest dziecinnie, a jednocześnie głębsze i trwalsze.

Doceniamy, że skłonności zawodowe dobrze poznać można przez długie obcowanie z młodzieńcem, przez obserwację jego życia, przez częste z nim rozmowy, przez odpowiedzi na zadawane pytania, a zwłaszcza przez czyny przy jednoczesnym uwzględnieniu stanu jego umysłowania. Jednak do zbadania takich cech, jak: pamięci, spostrzegania, zmęczenia i wielu innych — nie wystarczy już samo obcowanie, lecz konieczne jest zastosowanie pewnych metod badań, a mianowicie, metody badań psychicznych.

Przystępując do tych badań, rozumiem, że istnieje pojęcie pewnego normalnego rozwoju uzdolnienia i zbyt silne odchylenie od tego poziomu, nadające kwalifikacje zawodowe.

Te odchylenia powinny być pewną miarą, a psychologia

stosowana taką miarę nam dostarcza w formie rezultatów zakreślonych badań.

Musimy przyznać, że badanie każdej czynności psychicznej, oderwanej od innych dziedzin umysłowości, jest bardzo utrudnione, gdyż poszczególne funkcje intelektualne znajdują się w wzajemnym związku, zatem niezawsze jest możliwe podawanie prób, za pomocą których można badać jakąkolwiek czynność psychiczną w oderwaniu od innych stron intelektu. Jednakże konieczne jest, ażeby przy stosowaniu jakiejkolwiek metody zdawać sobie sprawę, jaką właściwie cechę za pomocą tej metody badamy, gdyż tylko wtenczas będzie można należycie tłumaczyć wyniki badania.

Wobec powyższego przy badaniach należy zgrupować metody tych czynności psychicznych, według których wyniki będą stosowane.

Pierwszorzędnem zjawiskiem przy badaniach wyboru zawodu jest sprawność zmysłowa.

Rzecz prosta, że badaczowi uzdolnień zawodowych zależy jedynie na takich wrażeniach, których sprawne otrzymanie świadczy o zdatności do pewnych zajęć. Stwierdza tedy, czy oko badanego umie należycie mierzyć i oceniać, czy ucho jego jest wrażliwe na równomierne szmery i przerwy w tych szmerach, następnie czy przeguby, stawy rąk i palców są dość wrażliwe na podniety dotykowe, a zwłaszcza, czy dobrze jest rozwinięta wrażliwość brzuśców palcowych, których zetknięcie się z przedmiotami zewnętrznymi, wywołuje działane zmysłu dotykowego.

Przy ustalaniu badania należy przyjmować pod uwagę takie dane jak: pochodzenie, budowa oraz sprawność fizyczna, które stanowią w znacznym stopniu o zdatności zawodowej.

I tak naprzykład, młodzież wiejska, zaprawiona do kopania i sadzenia, słowem do zajęć, nie wymagających wysiłku myślowego, o wiele mniej nadaje się do obsługi wszelkiego rodzaju maszyn, do których jest potrzeba pewnego poziomu inteligencji, jak również znacznie szybszego od-

działywania na podniety zewnętrzne, słowem cech właściwych młodzieży miejskiej.

Co się tyczy samej budowy, to należy ustalić, jaki jest stan narządów zmysłowych, jak organizm badanego oddziaływa na krótsze lub dłuższe przerwy w pracy, ważnem jest również zbadanie młodzieńców w ruchu to znaczy, czy jest szybki w ruchu, czy też powolny, dalej — jaka jest największa ilość jego ruchów, w jakim stopniu zdolny jest do wykonania znanych sobie ruchów złożonych i jak prędko ujawnia oznaki zmęczenia.

Podstawą takiego badania jest zdobycie wiadomości o wrodzonej poszczególniej zdolności badanego osobnika.

Praktyczne rozwiązanie powyższego zagadnienia zapoczątkowane zostało przez dobranie specjalnych aparatów dla poszczególnych funkcji, charakteryzujących odpowiednie grupy zawodowe, poczem dobór pewnych indywidualnych badań zamykałby dziedzinę eksperymentów psychologicznych.

Bliższe wniknięcie w istotę poszczególnych aparatów odkryje duże bogactwo i wielką różnorodność stosowań, które z czasem przyjmujemy za normy stałe, oparte na ogólnych zasadach.

Nie zatrzymując się szczegółowiej nad aparatami do wykazania uzdolnień zawodowych, które należałoby omówić obszerniej, stwierdzam, że nowa ta gałąź wiedzy, zrodzona na podłożu specjalnych warunków wojennych, przypuszczam, stanie się zaczątkiem przewrotu w dotychczasowym sposobie wyboru zawodu.

Wskazówki dla zainteresowanych wyborem zawodu ułożone według grup zawodowych*).

1. Typ normalny terminatora kowalskiego.

1) *Zdatność fizyczna.*

Krzepka budowa o silnych mięśniach plec i ramion. Wzrost wysoki, lecz niekoniecznie. Wzrok dobry. Słuch normalny. Budowa rąk bardzo mocna. Płuca zdrowe. Brak wad sercowych.

2) *Należy odradzać ten zawód:*

Jednookim lub silnie krótkowzrocznym, gdyż w zawodzie kowalskim noszenie szkieł jest niedopuszczalne. Skłonny do: przepuklin i żylaków, anemji, katarów, chronicznych dolegliwości powiek, oraz reumatyzmu, z płaskimi stopami.

3) *Zdolności psychiczne i umysłowe:*

Inteligencja praktyczna. Zdolność rozróżniania barw i odcieni. Zmysł obserwacyjny. Typ uwagi ześrodkowanej. Zdolność szybkiego rozpoznawania nieprawidłowości. Poczucie pionowości, łatwość wykonywania ruchów o wielkim rozmachu, pewnych i prawidłowych, oraz zdolności ich osłabiania w razie potrzeby. Poczucie rytmu. Pożądany zmysł artystyczny. Przytomność umysłu i spokój.

4) *Zdolność moralna:*

Wszystko to, czego się wymaga od osoby pracującej z innemi: pilność, sumiennosc, wytrwalosc.

6) *Zalety i niedogodności zawodu:*

Bezrobocie w kowalstwie jest prawie wykluczone. Brak specjalnych chorób zawodowych pewna skłonność do reumatyzmu. Wypadki przy pracy: oparzenie przy kuźni, niekiedy wypadki przy podkuwaniu koni.

7) *Terminowanie:*

Wiek odpowiedni do rozpoczęcia nauki: 15—16 lat, zależnie od budowy ciała. Czas trwania nauki — 3 lata.

*) wg. prac J. Fontegne.

8) *Przyszłość i wydoskonalenie:*

- a) Kowalstwo jest zawodem, któremu najmniej zagraża konkurencja fabryczna — wobec czego zdolny rzemieślnik prędko dochodzi do własnego warsztatu.
- b) Na urządzenie się w mieście potrzebną jest suma 345 rb. zł.

II. Typ normalny terminatora stolarskiego.

1) *Zdatność fizyczna:*

Wzrost conajmniej średni. Siła średnia. Prawidłowa krzywa zmęczenia. Dobry wzrok i słuch. Zdolność rozróżniania barw. Giętkie palce. Umiejętność pracy prawą i — o ile możliwości — lewą ręką. Zdrowe płuca.

2) *Należy odradzać ten zawód:*

Jednookim. Skłonny do skrzywienia kręgosłupa, przepuklin i żylaków, chorób nerwowych, posiadającym płaskie stopy i nogi pałakowate.

3) *Zdolność psychiczna i umysłowa:*

Inteligencja praktyczna. Zdatność rozróżniania przy pomocy dotyku różnego rodzaju chropowatości, różnych stopni gładkości i różnych stopni grubości politory. Dobre oko. Umiejętność mierzenia i porównywania bez pomocy narzędzi. Umiejętność rozróżniania na oko różnic kształtów i rozmiarów. Ześrodkowana uwaga i dar obserwacji. Dobra pamięć w ogólności, zwłaszcza pamięć wzrokowa, zapamiętywanie kształtów. Zmysł wyobraźni przestrzennej. Zmysł perspektywy. Zmysł artystyczny — zrozumienie form. Zmysł techniczny i mechaniczny — zdolność szybkiego orjentowania się w działaniu narzędzia. Zręczność w rękę, ruchy spokojne i regularne, oraz wysubtelnienie dotyku.

4) *Zdolności moralne:*

Wrodzone: pilność, czystość, porządek, staranność i sumienność. Zdolność przystosowywania się do pracy kolektywnej.

5) *Wiadomości szkolne:*

Dobre pojęcie o rachunkach, powierzchniach, kształtach i pojemności. Pewne wiadomości z geometrii. Smak w rysunku linearnym i ornamentacyjnym.

6) *Zalety i niedogodności zawodu:*

Bezrobocie w rzadkich wypadkach. Rzadkie wypadki nieszczęśliwe przy pracy.

7) *Terminowanie:*

Wiek najodpowiedniejszy do rozpoczęcia—15 lat. Czas trwania nauki — 3 lata.

8) *Przyszłość i wydoskonalenie:*

- a) możliwość skromnego utrzymania rodziny;
- b) w razie bezrobocia częściowego możliwość znalezienia pracy takiej, jak modelarza, cieśli, bednarza, kołodzieja, skrzylnikarza;
- c) na samodzielne urządzenie się w mieście potrzeba kapitału 40 do 48 rb. zł.

III. Typ normalny terminatora fryzjerskiego.

1) *Zdatność fizyczna:*

Wzrost conajmniej średni. Siła i budowa ciała przeciętna. Dobre zdrowie. Płuca zdrowe. Słuch dobry. Ręce zręczne i wypielęgnowane. Palce giętkie i bardzo zręczne. Zdolność pracy obiema rękami. Usposobienie żywe, lecz nie nerwowe. Przyjemna powierzchowność.

2) *Należy odradzać ten zawód:*

Chorym na tuberkuły. Skłonny do przewlekłej anemii, przepuklin, zylaków, skrzywienia kręgosłupa, epilepsji, krótkowzrocznym. Posiadającym słaby słuch. Posiadającym ręce wilgotne lub odmrożone. Z chronicznymi chorobami skórnymi na rękach i w głowie. Ze stopami płaskimi

mi. Z defektami widocznymi, jak: zez, garb, wyrzuty skór-
ne. Osobom niedorozwiniętym.

3) *Zdolność psychiczna i umysłowa:*

Typ uwagi skoncentrowanej i zmysł obserwacji. Do-
bra pamięć, zwłaszcza pamięć osób i kształtów. Poczucie
artystyczne. Łatwość naśladowania i kombinowania. Dar
wyobraźni. Bystre oko, łatwość określania na oko odległo-
ści. Zdolność rozróżniania barw i odcieni. Łatwość okre-
ślenia różnic temperatury. Dar wysławiania się. Zręczność
i zwinność rąk.

4) *Zdolności moralne:*

Grzeczność, układność, dobre manjery, cierpliwość
czystość i porządek.

5) *Wiadomości szkolne:*

Dobre wykształcenie początkowe. Rachunki. Zami-
łowanie do rysunku linearnego i ornamentacyjnego.

6) *Zalety i niedogodności zawodu:*

Brak bezrobocia i tak zwanych martwych sezonów.
Brak pecjalnych chorób zawodowych. Nieznane wypadki
przy pracy.

7) *Terminowanie:*

Wiek odpowiedni do rozpoczynania nauki — 15 lat.
Czas trwania nauki 2 lata.

8) *Przyszłość i wydoskonalenie.*

a) suma niezbędna do urządzenia się w mieście 1.000 rb.
i więcej, zależnie od wymagań, na wsi około 400 rb. zł.

IV. Typ normalny terminatora szewckiego.

1) Zdarność fizyczna:

Normalna budowa ciała. Wzrost nie ma znaczenia. dobry wzrok — noszenie szkieł niewykluczone. Słuch nie ma znaczenia. Przeciętna muskulatura ramienia. Płuca zdrowe. Zdrowe organy trawienia. Zawód ten jest odpowiedni dla ułomnych — chodzi jedynie o dobry wzrok.

2) Należy odradzać ten zawód:

Sklonnym do tuberkulów i hemoroidów.

3) Zdolność psychiczna i umysłowa:

Inteligencja normalna. Uwaga i pamięć normalna. Pożądanym jest pewien smak artystyczny oraz wyobraźnia.

4) Zdolności moralne:

Zamiłowanie do pracy w mieszkaniu. Warunki wymagane od osób pracujących na zamówienia: sumienność, uczciwość, grzeczność, uprzejmość i porządek.

5) Wiadomości szkolne:

Znajomość rachunków. Dobre pojęcie o rysunku zwłaszcza ornamentalnym. Pewne wiadomości elementarne z geometrii.

6) Zalety i niedogodności zawodu:

Bezrobocie zdarza się w bardzo rzadkich wypadkach. Szewcom, posiadającym odpowiednie warunki fizyczne, nie grozi żadna choroba zawodowa. Wypadki przy pracy nieznaczne.

7) Terminowanie:

Wiek pożądanym do rozpoczęcia pracy — lat 15. Czas trwania nauki 3 lata.

V. Typ normalny terminatora krawieckiego.

1) Zdatność fizyczna:

Wzrost nie ma znaczenia, jednakowoż zbyt mały wzrost utrudnia. Siła średnia. Dobry wzrok, daltonizm wykluczony. Słuch średni. Bardzo zdrowe organa oddechowe. Zdrowe, normalne organa trawienia. Zręczność w palcach i rękach. Niedopuszczalne są dłonie wilgotne.

2) Należy odradzać ten zawód:

Nerwowym, obarczonym tuberkułami. O silnie rozwiniętej krótkowzroczności, która powiększa możliwość krzywienia kręgosłupa, stąd możliwość ślepoty. Z wadami serca, o zdecydowanej anemji lub blednicy.

3) Zdolność psychiczna i umysłowa:

Pożądany typ wzrokowy. Inteligencja praktyczna. Bystre oko — umiejętność określania i porównywania małych odległości, rozmiarów. Zdolność rozróżniania barw zwłaszcza odcieni. Zdolność rozróżniania przy pomocy dotyku grubości i struktury różnych materiałów. Zmysł obserwacyjny, zdolność spostrzegania szczegółów, odmian i odchyleń w kolorach i kształtach. Uwaga skoncentrowana. Smak i zmysł artystyczny. Umiejętność naśladowania, jakkolwiek bardziej pożądaną jest wyobraźnia twórcza, dar inicjatywy. Niepożądana jest powolność.

4) Zdolności moralne:

Wszystko to, co się wymaga od osoby, pracującej z inemni: pilność, czystość, porządek, staranność, sumiennosc, zdolność przystosowania się do towarzyszy pracy. Dobre manjery, grzeczność, cierpliwość, uprzejmość i uczciwość.

Umiejętność wysławiania się łatwego i prawidłowego. Zdolności specjalne dla sprzedających.

5) *Wiadomości szkolne:*

Znajomość rysunku. Dobre wykształcenie początkowe.

6) *Zalety i niedogodności zawodu:*

Bezrobocie całkowite bardzo rzadkie. Choroby zawodowe niezbyt ciężkie. Jednak częste są: blednica, zmęczenie nerwowe, choroby żołądkowe i inne choroby, wynikające z zajęć siedzących. Robota czysta, niezbyt ciężka, dobra dla młodzieży o usposobieniu lekko kokieteryjnym.

7) *Terminowanie:*

Wiek rozpoczęcia nauki: — 15 lat po ukończeniu szkoły początkowej. Czas nauki — 3 lata.

8) *Przyszłość i wydoskonalenie:*

a) suma pieniężna, potrzebna do zainstalowania się 550 rb. zł.

VI. Typ normalny terminatora introligatorskiego.

1) *Zdatność fizyczna:*

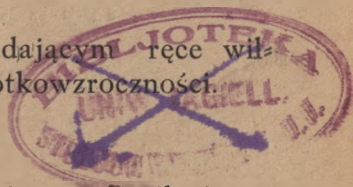
Dobra budowa ciała. Względna siła. Wzrost bez znaczenia. Dobry wzrok, wykluczony daltonizm. Noszenie szkieł nie wykluczone. Dobry słuch. Zdrowe organa oddechowe. Zręczność w palcach. Ręce pozbawione wilgoci. Pożądana jest umiejętność pracy obiema rękami.

2) *Należy odradzać ten zawód:*

Obciążonym tuberkułami. Posiadającym ręce wilgotne. Osobom o silnie rozwiniętej krótkowzroczności.

3) *Zdolność psychiczna i umysłowa:*

Bystre oko. Umiejętność mierzenia i określania na

oko małych rozmiarów, oraz różnic najdrobniejszych w stopniach kątów. Zdolność rozróżniania przy pomocy dotyku drobnych chropowatości i grubości. Zręczność w palcach. Umiejętność wykonywania łatwego ruchu o małym rozmachu. Lekkość ręki. Zmysł obserwacji i wyobraźnia. Dobra pamięć w ogólności. Zdecydowany smak artystyczny, zharmonizowanie barw i kształtów. Zdolność przyswajania form.

4) *Zdolności moralne:*

Porządek, — czystość. Przyzwyczajenie do pracy sumiennej i starannej. Cierpliwość.

5) *Wiadomości szkolne:*

Dobre wykształcenie początkowe, dotyczące zwłaszcza ortografii i czytania. Pożyteczna jest znajomość rysunków.

6) *Zalety i niedogodności zawodu:*

Obecnie zawód introligatora nie ma zbyt wielkiego popytu. Jednakże zaleca się dzieciom, które oprócz zamiłowania posiadają odpowiednie kwalifikacje.

7) *Terminowanie:*

Wiek najodpowiedniejszy do rozpoczęcia nauki — 15 lat. Czas trwania nauki — 3 lata.

8) *Przyszłość i wydoskonalenie:*

suma pieniężna, potrzebna do zainstalowania się — 875 rb.

VII. Typ normalny terminatora ciesielskiego.

1) *Zdatność fizyczna:*

Wzrost co najmniej średni. Krzepka budowa ciała. Dobry wzrok i słuch. Płuca zdrowe. Możliwość pracowania obie rękami.

2) *Należy odradzać ten zawód:*

Ze skłonnościami do skrzywienia kręgosłupa. Ze skłonnościami do przepuklin i żylaków. Z wadami serca i słabymi organami oddechowymi. Z silną krótkowzrocznością. Z epilepsją i zawrotami głowy.

3) *Zdolność psychiczna i umysłowa:*

Inteligencja praktyczna. Bystre oko i zmysł obserwacyjny. Wyobraźnia przestrzenna. Zręczność w ręku.

4) *Zdolności moralne:*

Wszystko, czego wymaga się od osoby pracującej z innymi. Łatwość przystosowywania się do towarzyszy pracy. Łatwość wykonywania wspólnie robót powierzonych. Powściągliwość i ostrożność, strzegąca od upadku z rusztowania.

5) *Wiadomości szkolne:*

Dobra znajomość rachunków. Pewne znajomości z geometrii. Zamiłowanie do rysunku.

6) *Zalety i niedogodności zawodu:*

Bezrobocie w rzadkich wypadkach, zwłaszcza w czasie odbudowy. Zajęcie najzdrowsze ze wszystkich zawodów budowlanych.

7) *Terminowanie:*

Wiek pożądaný do nauki—16 lat. Czas trwania nauki—3 lata.

8) *Przyszłość i wydoskonalenie:*

suma pieniężna, potrzebna do zainstalowania się
1000 rb. zł.

Zawód gorąco polecać należy.

VIII. Typ normalny terminatora murarskiego.

1) Zdarność fizyczna:

Wzrost średni. Krzepka budowa ciała, silne mięśnie, wzrok i słuch przeciętny. Zdrowe organa oddechowe. Serce zdrowe, lub przynajmniej pozbawione silnych wad organicznych. Zwinność ciała. Zimna krew. Możliwość pracy obiema rękami.

2) Należy odradzać ten zawód:

Skłonny do skrzywień kręgosłupa, przepuklin i żyłaków, przeziębień, katarów, reumatyzmu, ataków epilepsji i zawrotów głowy. Posiadającym stopy płaskie.

3) Zdolność psychiczna i umysłowa:

Inteligencja praktyczna, bystre oko, umiejętność mierzenia i porównywania rozmiarów bez pomocy narzędzi, poczucie linii pionowych i poziomych. Zmysł obserwacyjny. Dobra pamięć wogóle, głównie zaś pamięć form. Wyobraźnia przestrzenna. Zręczność.

4) Zdolności moralne:

Wszystko to, czego się wymaga od osób, pracujących z innemi. Zdolność przystosowania się do towarzyszy pra-

5) Wiadomości szkolne:

5) Wiadomości szkolne:

Dobra znajomość rachunku, miary, wagi, objętości. Elementarne pojęcia o rysunku geometrycznym. Znajomość szkicowania i odczytywania planów.

6) Zalety i niedogodności zawodu:

Bezrobocie — wtedy, kiedy rozpoczynają się budowle, nie przewiduje się bezrobocia dla murarzy. Sezony martwe w zimie, dobry robotnik nawet w tym czasie znajdzie zajęcie, gdyż przewidujący budowniczy pozostawia zwykle część roboty, którą można wykonać pod dachem w czasie mrozu i śloty. Choroby zawodowe — niema specjalnych. Wypadki przy pracy — upadki, poparzenia się.

7) *Terminowanie:*

Wiek pożądaný do rozpoczęcia nauki — 15 lat. Czas nauki — 3 lata.

IX. Typ normalny terminatora piekarskiego.

1) *Zdatność fizyczna:*

Wzrost średni. Krzepka budowa ciała. Silny. Dobrze rozwinięte mięśnie. Mocny tors. Wzrok normalny. Odporny na kurze z mąki i cukru, oraz zbytne gorąco. Słuch nie ma wielkiego znaczenia. Ręce zręczne, suche i wypiełgnowane. płuca i drogi oddechowe zdrowe i odporne na gorąco i nagłe zmiany temperatury. Rozwinięty smak i powonienie.

5) *Wiadomości szkolne:*

Skłonnym do: chronicznych chorób skórnych, chorób piersiowych, poważnych wad serca, reumatyzmu, zapaleń powiek i podrażnień skóry, oraz posiadającym płaskie stopy.

4) *Zdolności moralne:*

Uwaga i pamięć normalne. Pożądaný zmysł artystyczny. Pożądana jest pewna delikatność dotyku. Typ pracy regularny. Nie poddawanie się zmęczeniu podczas pracy.

3) *Zdolność psychiczna i umysłowa:*

Zapał przy pracy, uczciwość i grzeczność. Czystość.

2) *Należy odradzać ten zawód:*

Dobre wykształcenie początkowe. Znajomość rachunków. Wiadomości o powierzchniach, objętościach i wagach. Smak w rysunku linearnym i ornamentacyjnym.

6) *Zalety i niedogodności zawodu:*

Piekarze nie mogą narzekać na bezrobocie, lub martwe zajęcie. Jeżeli pracownik nie posiada odpowiednich warunków

ków fizycznych, to stwierdza się zawsze choroby chroniczne dróg oddechowych, oraz choroby kręgosłupa wskutek przeciążenia. Wypadki przy pracy nieznaczne.

7) *Terminowanie:*

Wiek pożądaný do rozpoczęcia nauki — 15 lat. Czas trwania nauki — 3 lata.

8) *Przyszłość i wydoskonalenie:*

suma, potrzebna do zainstalowania się około 3.000 rb. w mieście.

X. Typ normalny terminatora malarskiego.

1) *Zdatność fizyczna:*

Wzrost średni, dobre zdrowie. Bardzo dobry wzrok, wykluczony daltonizm. Bardzo zdrowe organa oddechowe. Palce giętkie. Zręczność ciała. Zimna krew. Pożądana umiejętność pracy prawą i lewą ręką.

2) *Należy odradzać ten zawód:*

Skłonny do: tuberkulozy, zawrotów głowy, epilepsji, przepuklin, żyłaków. Posiadającym płaskie stopy.

3) *Zdolność psychiczna i umysłowa:*

Inteligencja praktyczna. Pamięć wzrokowa, zwłaszcza pamięć kształtów. Zmysł obserwacji. Pewna obserwacja artystyczna — zmysł symetrii, zmysł harmonii barw. Zdolność rozróżniania barw i ich odcieni. Zdolność spostrzegania różnic odcieni i odchyłeń od linii pionowej. Umiejętność mierzenia na oko i porównywania małych odległości. Duża zręczność w palcach, oraz zdolność specjalna używania ruchów o małym i średnim rozmachu. Zmysł perspektywy i wyobraźni przestrzennej.

4) *Zdolności moralne:*

Wszystko to, czego się wymaga od osoby, pracującej z innymi i dla innych: pilność, porządek, staranność i sumienność. Wielka czystość, zwłaszcza przy używaniu ma-

terjałów szkodliwych. Uczciwość — praca na zamówienia. Umiarkowanie.

5) *Wiadomości szkolne:*

Zawód dostępny dla każdego ucznia szkoły powszechnej. Dobre pojęcie o rachunkach, miarach, powierzchniach, kształtach. Pewne pojęcie o geometrii. Dobra znajomość rysunków geometrycznych, ornamentacyjnych, pejzażu.

6) *Zalety i niedogodności zawodu.*

Martwy sezon zimowy. Zatrucia farbami ołowianemi, które zresztą stają się coraz rzadsze. Narażanie się na przeciągi, chłód i wilgoć. Wypadki przy pracy: oparzenia, eksplozje — przygotowywanie werniku. Upadki z rusztowań.

7) *Terminowanie:*

Wiek najodpowiedniejszy do rozpoczęcia nauki — 15 lat. Czas nauki — 3 lata.

8) *Przyszłość i wydoskonalenie:*

suma pieniężna, potrzebna do zainstalowania się około 150 rb. zł.

Zdatność fizyczna, wymaga

W zawodzie	Stolarskim	Szewckim	Krawieckim
1. Kalectwa oka: jednooczność		uniemożliwia	daje możliwość pra- cy
2. Kalectwa ucha: głuchota		daje możliwość pra- cy	daje możliwość pra- cy
3. Kalectwa ręki: a) utrata palca wskazujące- go lub śred- niego	umożliwia pracę		
b) utrata palca małego lub serdecznego	umożliwia pracę		
c) utrata wszystkich palców z za- chowaniem po jednym stawie dla każdego pal- ca	umożliwia pracę		
d) zanik palca wielkiego i wskazujące- go, pozwala- jący na uch- wycenie przedmiotu	umożliwia pracę		
e) okaleczenie lewej ręki			przy nieznaczn- ych pracach możliwa, o ile uchwycanie przedmiotu jest możliwe
4. Kalectwa tu- łowia: amputacja przedramienia	bądź amputacja $\frac{1}{3}$ ramienia przy protezie pozwala pracować		
5. Kalectwa nogi: ułomność je- dnej nogi	kikut nie więk- szy 15cm dozwala robić w zawo- dzie	daje możliwość pracy	daje możliwość pracy

od kalek lub okaleczonych.

Taplerskim	Introligator- skim	Murarskim	Piekarskim	Malarskim
daje możliwość pracy	umożliwia pracę			można użyć do pracy
daje możliwość pracy	umożliwia pracę			daje możliwość pracy
		w niektórych wypadkach umożliwia	uniemożliwia pracę	
		w niektórych wypadkach umożliwia pracę		
		uniemożliwia pracę	uniemożliwia pracę	
		w niektórych wypadkach umożliwia	uniemożliwia pracę	
prawego uniemożliwia	daje możliwość wykonywania niektórych ro- bót	uniemożliwia pracę	uniemożliwia pracę	przy dobrych protezach mo- że uprawiać zawód

KOLEKCJA
SWF UJ

A

622

Biblioteka Gl. AWF w Krakowie

1800053577